

ONTWIKKELSTRATEGIE STEDELIJKE REGIO BREDA - TILBURG

Samen bouwen aan het goede nest

DIEPER PAARS, WARMER ROOD, RIJKER GROEN, ROBUUSTER BLAUW

JULI 2023

De stedelijke regio
Breda - Tilburg

00 De achtergrond

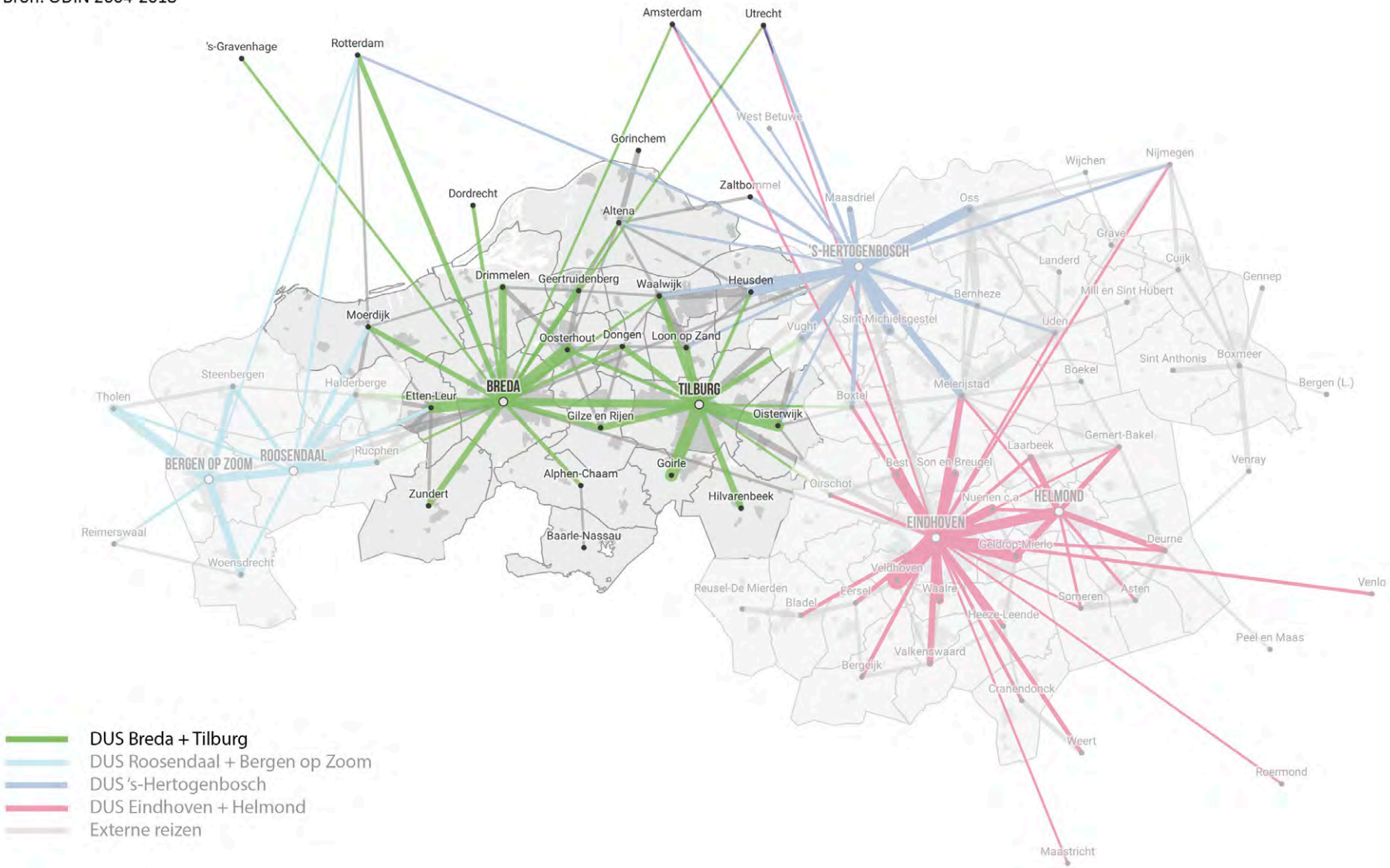
De ontwikkelstrategie SRBT die nu voor u ligt is een gezamenlijk toekomstperspectief op de ontwikkeling van de stedelijke regio Breda - Tilburg. In de Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT), werken sinds 2020 negentien gemeenten, vier waterschappen, de provincie Noord-Brabant en het Rijk samen aan de opgaven in de fysieke leefomgeving.

De gemeenten die de SRBT vormen zijn: Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Tilburg, Waalwijk en Zundert. De betrokken waterschappen zijn de Brabantse Delta, De Dommel, Aa en Maas en Rivierenland.

De stedelijke regio Breda – Tilburg is een regio omdat onze inwoners het netwerk van onze kernen dagelijks gebruiken voor wonen, werken, voorzieningen en recreatie. Omdat het gedrag van de inwoners van de negentien gemeenten vooral tussen deze gemeenten plaatsvindt. Het verplaatsingspatroon, sociaal en economisch gemotiveerd, toont dat we in gedrag een regio zijn. Op elkaar gericht, gebruikmakend van elkaars voorzieningen vormen we een hecht daily urban system.
Met deze ontwikkelstrategie werken we aan het verbreden van de welvaart mede door het beter benutten en versterken van dit daily urban system. Daarmee heeft de samenwerking aan de fysieke opgaven een sterke wisselwerking met de sociaal-maatschappelijke opgaven in de regio. En evenzeer in de wisselwerking tussen ‘stad’ en ‘land’; mede daarom vervullen de dorpenstrategieën een onmisbaar onderdeel van deze ontwikkelstrategie. We doen dit aan de hand van een integrale visie op de kernwaarden, opgaven en ontwikkelprincipes van de regio, evenals strategieën om die tot uitvoering te brengen. Vanwege het gedrag in onze regio, maar evenzogoed voor onze positie en relaties buiten deze regio.

Daily Urban System
Verplaatsingen

Bron: ODIN 2004-2018

Afbeelding van het daily urban system van de regio, een verbeelding hoe onze inwoners zich verplaatsen door de regio

Voor partners in onze samenwerking vertegenwoordigt het opstellen van deze ontwikkelstrategie dan ook een grote en belangrijke stap, waarmee de regionale samenwerking bestendigd en verder geïntensiveerd kan worden.

Maar een eerste stap is het zeker niet. De samenwerking op de schaal van de SRBT kende een start met de uitwerking van de Ruimtelijk- Economische Agenda West-Brabant en Hart van Brabant 'Smart Verbonden' in 2017. Deze samenwerking werd opgevolgd door een succesvolle uitwerking van de Regiodeal Midden- en West-Brabant 'Makes and Moves' in 2019. Deze vruchtbare samenwerking in het economisch domein riep vanuit beide centrumsteden bestuurlijk de vraag op naar een bredere samenwerkingsagenda. De basis voor die bredere agenda werd gevonden in het proces van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Toen in dat verband een regionale verstedelijkingsstrategie voor stedelijk Brabant uitgewerkt moest worden, is besloten daarbij de schaal van de stedelijke regio Breda-Tilburg als vertrekpunt te nemen. Dat betekende (in november 2020) de formele verankering van de SRBT in het nationaal ruimtelijk beleid. Deze beweging werd geschraagd door het opstellen van Regionale Investeringsagenda's voor de regio Breda en de regio Hart van Brabant, die als bouwsteen dienden voor een op te stellen verstedelijkingsakkoord voor de Stedelijke Regio Breda - Tilburg. Inmiddels zijn de verstedelijkingsakkoorden voor de afzonderlijke stedelijke regio's vervangen door de uitwerking van één Ontwikkelperspectief NOVEX Stedelijk Brabant. Parallel aan die uitwerking is gewerkt aan de Ontwikkelstrategie SRBT als bouwsteen voor en regionale uitwerking van het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant en als basis voor afspraken met Rijk, provincie, waterschappen en regio.

Uiteindelijk heeft dit proces geleid in mei 2022 tot een concept-ontwikkelstrategie (toen nog "verstedelijkingsstrategie" geheten). Deze is in de daarop volgende periode veelvuldig bestuurlijk besproken in de regio zelf evenals met provincie en rijk. Daarnaast is er een intensief ambtelijk traject van specialistische themasessies gestart, waarin we langs de individuele thema's (zoals landschap en bodem, dorpenstrategie, klimaat en energie) met gesprekspartners uit de steden, middelgrote kernen, en dorpen de ontwikkelstrategie hebben verdiept en verrijkt. Het stuk wat nu voorligt is het resultaat van deze gesprekken.

De ontwikkelstrategie verbeeldt daarmee de integrale hoofdkoers die wij als regio willen varen. Het is daarmee ook onze gespecificeerde inzet voor NOVEX Stedelijk Brabant en belangrijke bouwsteen voor het te ontwikkelen ruimtelijk voorstel en arrangement, waarin de processen van BPLG (en NPLG), RE(K)S en PMIEK en Verstedelijking samen worden gebracht in een integrale strategische afweging op de ruimtelijke hoofdkeuzes die we moeten maken. Zo fungeert de ontwikkelstrategie als onderlegger en meetlat voor afspraken; onderling, en met provincie en Rijk.

Dat betekent niet dat ons toekomstperspectief nu “af” is. Integendeel. Middels versnellingstafels wordt thans de woondeal SRBT uitgevoerd, wat tot nieuwe inzichten en bijstellingen kan leiden. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor het multimodale mobiliteitspakket dat momenteel wordt uitgewerkt en de koers van de SRBT op dit thema verder laadt. En in een aantal gemeenten in de regio worden Omgevingsvisies opgesteld of afgerond; ook die lokale keuzen en inzichten kleuren de regionale koers verder in. Daarom is dit koersdocument een eerste, maar bovenal voortschrijdend, en dynamisch figuur.

Het opstellen van deze ontwikkelstrategie is een grote en belangrijke stap, en we zijn trots dat we die hebben kunnen nemen. Maar het is uitdrukkelijk een stap naar een volgende fase in onze regionale samenwerking, waarin juist nog heel veel te doen is. We zien ernaar uit om als regio, met onze publieke en met private partners samen te werken aan een groene, gezonde en inclusieve regio.

Graag bieden wij deze Ontwikkelstrategie SRBT aan voor het gesprek in de regio, met uw besturen, uw colleges, uw raden, uw staten.

Bestuurlijk Overleg SRBT,
juli 2023.

Inhoudsopgave

00 De achtergrond 3

01 De SRBT 8

1.1 De conditie 8

1.2 De urgentie 14

1.3 De kernwaarden 18

1.4 De kaart 21

02 De opgaven 22

2.1 Meer brede welvaart verdeeld over stad én land 24

2.2 Benutten van de kracht van het Brabantse mozaïek 26

2.3 Slim motorblok van Noord-Brabant en Nederland 28

2.4 Transitie naar duurzame warmte en energie en circulaire economie 29

2.5 Woningbouw inzetten als hefboom 31

2.6 Bereikbaar blijven 35

03 De ontwikkelprincipes 37

3.1 Bodem- en watersystemen zijn sturend bij ruimtelijke ontwikkelingen 38

3.2 Realiseren, faciliteren en stimuleren van interactie milieus en innovatie 40

3.3 De juiste woning op de juiste plek 42

3.4 Versnellen mobiliteitstransitie en vergroten nabijheid 45

3.5 Groen en voorzieningen groeien mee met verstedelijking 47

04 De inzet 49

4.1 Bodem en Water 51

4.2 Economie 53

4.3 Netwerken en energiesysteem 57

4.4 Wonen 61

4.5 Multimodale mobiliteitsaanpak 67

4.6 Voorzieningen, leisure en landschap 73

05 De aanpak 75

5.1 Meervoudig samenwerken in en aan de SRBT 76

5.2 Sturen op het systeem, uitvoeren op de opgaven 80

5.3 Stimuleren, investeren en programmeren 83

5.4 Organiseren van besluit- en uitvoeringskracht SRBT 84

Lijst van gebruikte afkortingen 86

06 Bijlagen 87

Bijlage 1 - Toelichting woningaantallen in de SRBT 87

Bijlage 2 - Verkenning voor een nieuw perspectief voor het landschap en de landbouw 87

Bijlage 3 - Kwantitatieve verkenning economie 87

Bijlage 4 - Klimaatonderlegger en Watersysteemkaart 87

Bijlage 5 - Prioriteiten, Afwegingsprincipes en Voorkeursvolgorde verstedelijking in de NOVI 87

01 De SRBT

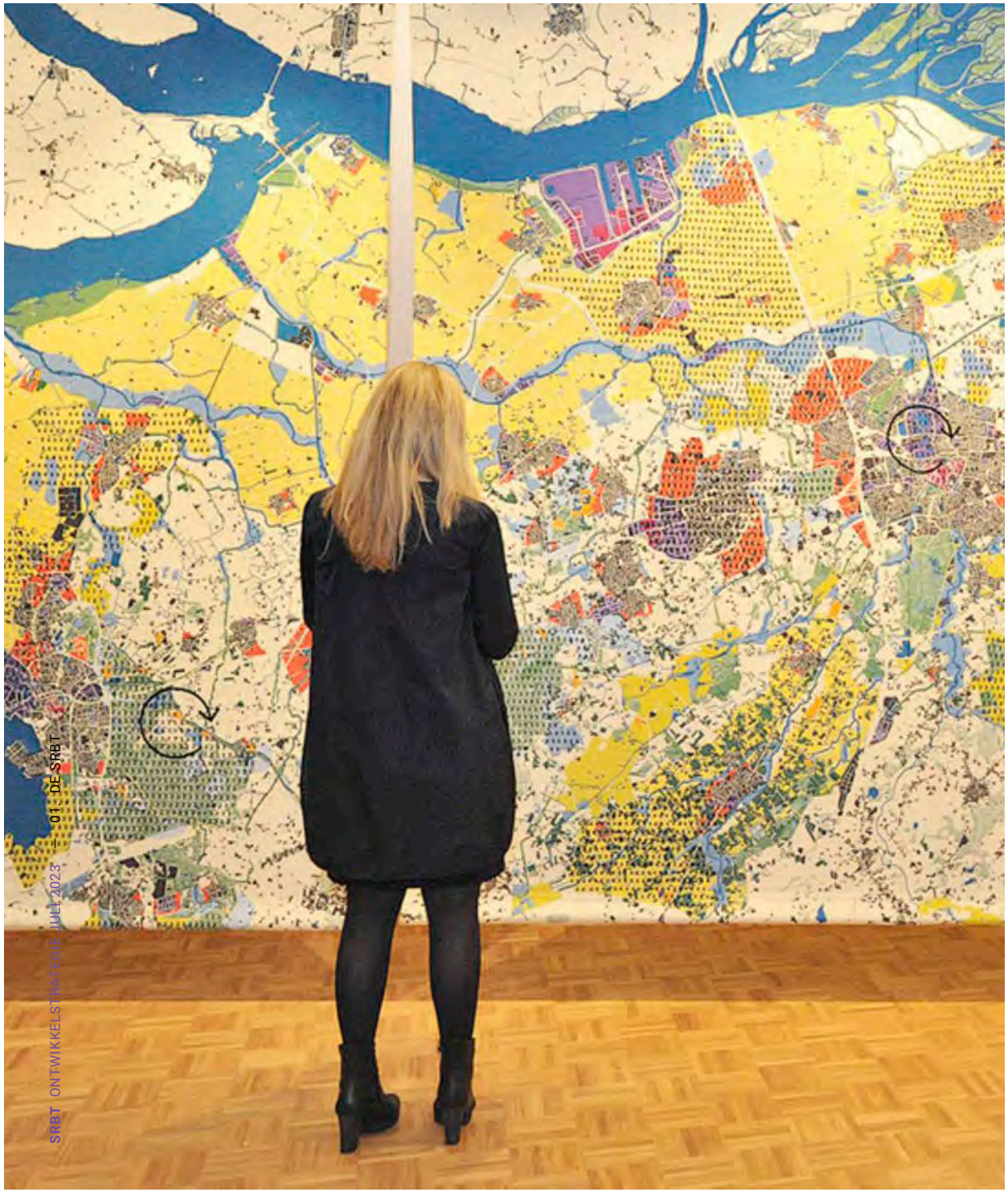
1.1 De conditie

De opbouw

De SRBT ligt op de overgang van zand naar klei, van de hoge zandgronden naar het rivierengebied met een afwisselend beekdalenlandschap met heidevelden, open landbouwgebieden, coulisselandschappen, bossen, zandlandschappen en oude cultuurlandschappen.
De basis van dit landschap wordt gevormd door twee landschapssystemen: De Delta en Het Zand, elk compartiment heeft sterke eigen verschillende kwaliteiten en eigen systemen. De Delta bestaat grofweg uit Zeeklei, estuarium, inundatie veen en rivieren. Het zand bestaat uit beekdalen en zandruggen met bossen.

Kenmerken Stedelijke regio Breda – Tilburg

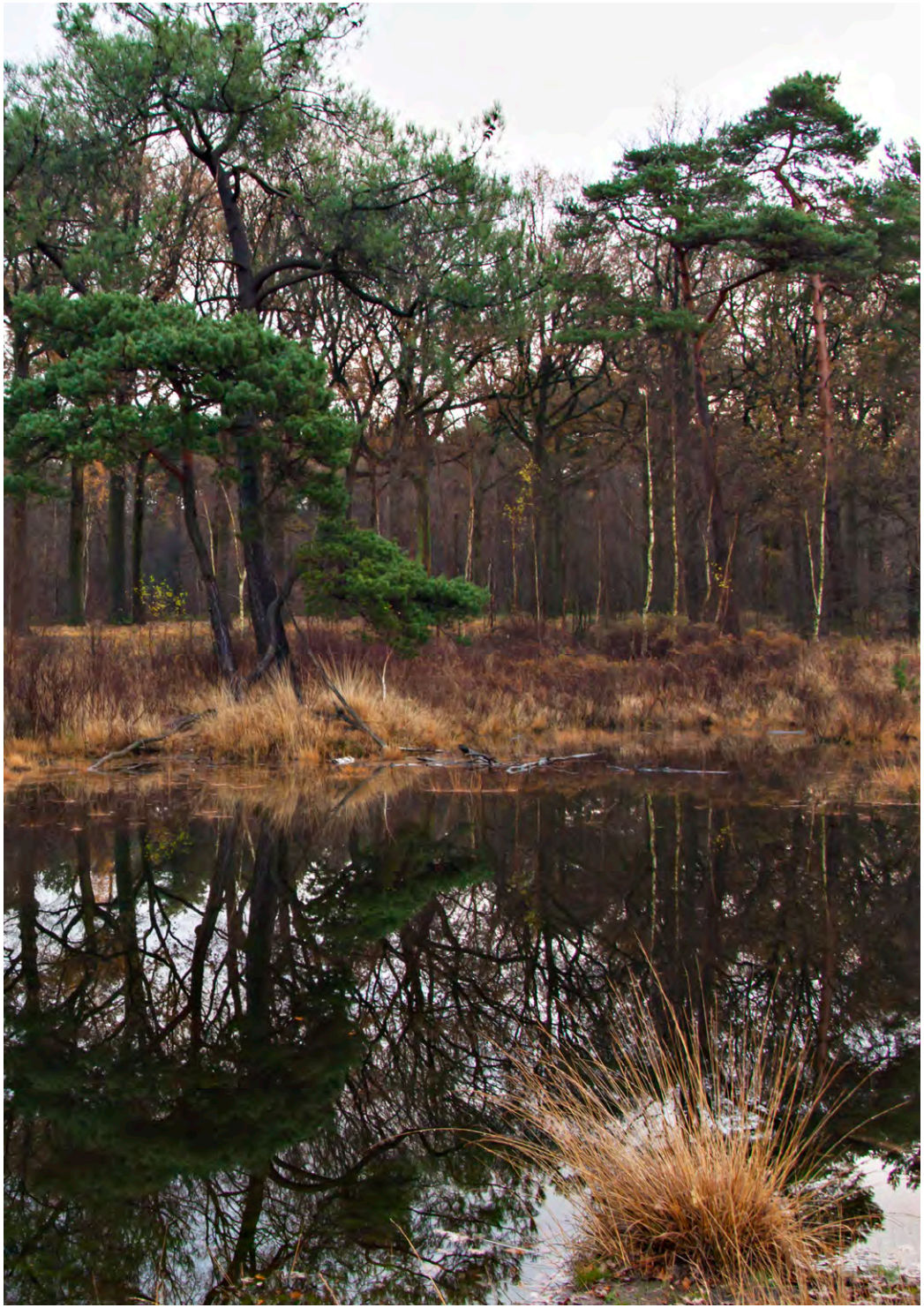
- 1 miljoen inwoners op 40 x 40 km
- 1 provincie, 2 subregio's, 4 waterschappen, 19 gemeenten
- 2 universiteiten, 3 hogescholen, diverse ROC's
- 2 topziekenhuizen
- Internationaal verbonden via zeehaven Moerdijk, HSL-spoornetwerk, weg en buis
- Uniek profiel van kennis en toepassing op raakvlak technologie & maatschappij
  Human Centered Innovation
- Veel MKB in Maakindustrie en Logistiek (6e economie van NL)
- Aantrekkelijk gevarieerd landschap op de overgang van zand naar klei
- Rijkdom aan nationale parken
  Biesbosch, Loonse en Drunense Duinen, Van Gogh i.o.
- Recreatie, leisure en erfgoed van wereldklasse
  Efteling, Beekse Bergen, Zuiderwaterlinie

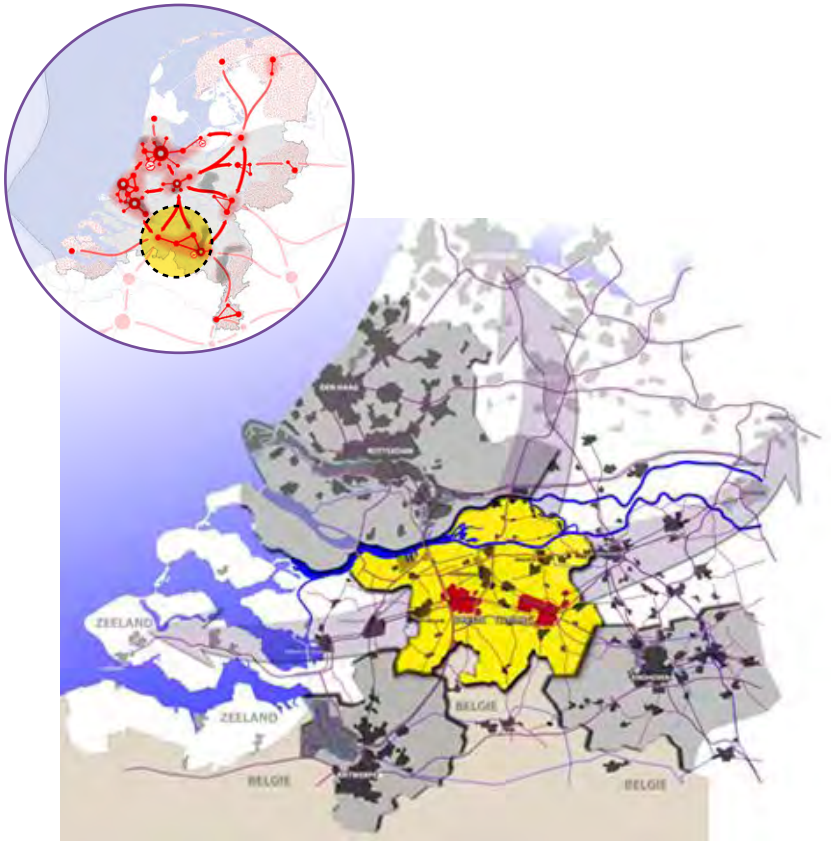

In dit groen-blauwe mozaïek ligt een mozaïek aan buurtschappen, dorpen, middelgrote steden en steden. Deze afwisseling van woonmilieus en landschappen biedt de SRBT een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat. De twee bruisende grote steden, de vitale middelgrote woon- en werksteden, en de prettige dorpen hebben allemaal hun eigen kracht en identiteit. De regio beslaat een oppervlakte van 40 x 40 kilometer en heeft circa 1 miljoen inwoners. In dit speelveld vormen we als SRBT steeds sterker één maatschappelijk en economisch onderling verbonden geheel; een daily urban system, een gebied waarbinnen de belangrijkste dagelijkse verplaatsingen (wonen-werken, onderwijs/studie, sport, ontspanning, bezoek aan voorzieningen) van inwoners van onze regio zich concentreren. Ofwel: één onderling verbonden stedelijke regio.

Onze Nationale Parken van de Biesbosch, de Loonse en Drunense Duinen en het Van Gogh Nationaal Park in oprichting geven daar binnen ruimte aan een gezonde, veerkrachtige natuur in samenhang met de mogelijkheid om die te beleven. Met de Efteling, de Beekse Bergen, onze historische steden en de Zuiderwaterlinie biedt de SRBT een aantal tot de verbeelding sprekende grootschalige recreatiemogelijkheden—naast een veelheid van meer kleinschalige vormen van “slow leisure”.

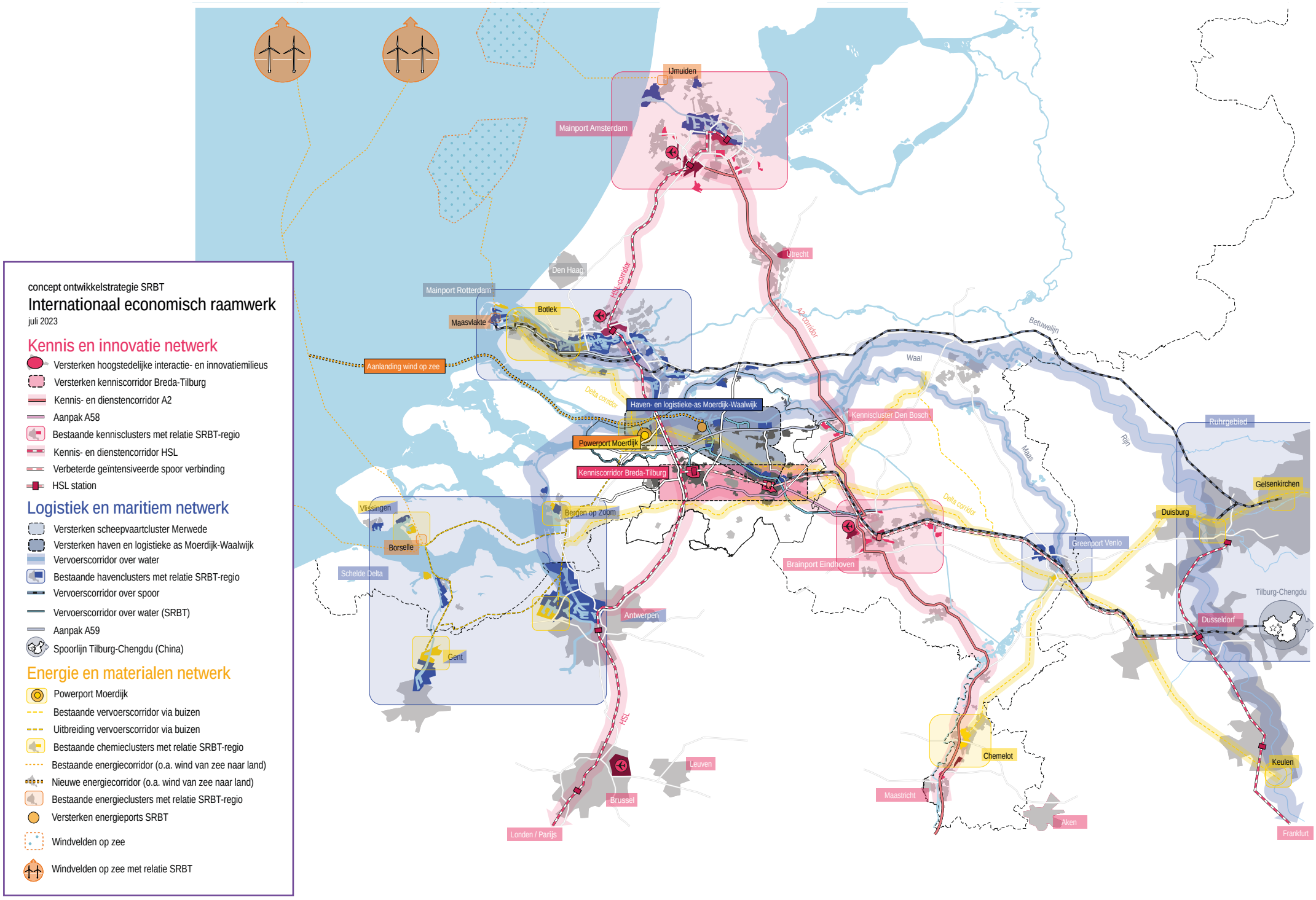

De positie

De SRBT is, via de weg, via rail, via water en middels buisleidingen, in alle windrichtingen verbonden met andere stedelijke regio's in binnen en buitenland. De westzijde van de regio is onderdeel van de corridor Antwerpen – Rotterdam en Amsterdam – Brussel – Parijs. De oost-westas vormt de verbinding tussen de zeehaven gelieerde industrie en toegepaste mensgericht economie en kennis in de SRBT en Brainportregio Eindhoven, en de industrie van het Limburgse Chemelot en het Duitse Ruhrgebied. Hiermee heeft de SRBT een strategische positie en een hoogwaardig vestigingsklimaat voor nationaal en internationaal opererende bedrijven.

Met het HSL station in Breda is de SRBT onderdeel van het Europese hoge snelheid spoornetwerk. In Breda sluit dit hoge snelheidsnetwerk, via Tilburg en Eindhoven, aan op het internationale spoornet naar het Ruhrgebied. Dit versterkt de SRBT als knooppunt voor economische activiteiten en ondersteunt het uitbouwen van het technologisch profiel.

De combinatie van de strategische ligging in het infrastructuur netwerk, de positie tussen de wereldhavens van Rotterdam en Antwerpen, centrale steden en over de kernen verspreide bedrijfsactiviteiten maakt dat de economie zich langs een groot aantal sporen heeft ontwikkeld tot de zesde economie van Nederland (samen met Eindhoven vormt de SRBT zelfs de tweede economie van Nederland).

concept ontwikkelstrategie SRBT
Internationaal economisch raamwerk
juli 2023
Kennis en innovatie netwerk
Versterken hoogstedelijke interactie- en innovatiemilieus
Versterken kenniscorridor Breda-Tilburg
Kennis- en dienstencorridor A2
Aanpak A58
Bestaande kennisclusters met relatie SRBT-regio
Kennis- en dienstencorridor HSL
Verbeterde geïntensiveerde spoor verbinding
HSL station
Logistiek en maritiem netwerk
Versterken scheepvaartcluster Merwede
Versterken haven en logistieke as Moerdijk-Waalwijk
Vervoerscorridor over water
Bestaande havenclusters met relatie SRBT-regio
Vervoerscorridor over spoor
Vervoerscorridor over water (SRBT)
Aanpak A59
Spoorlijn Tilburg-Chengdu (China)
Energie en materialen netwerk
Powerport Moerdijk
Bestaande vervoerscorridor via buizen
Uitbreiding vervoerscorridor via buizen
Bestaande chemieclusters met relatie SRBT-regio
Bestaande energiecorridor (o.a. wind van zee naar land)
Nieuwe energiecorridor (o.a. wind van zee naar land)
Bestaande energieclusters met relatie SRBT-regio
Versterken energieports SRBT
Windvelden op zee
Windvelden op zee met relatie SRBT
IJmuiden
Mainport Amsterdam
Utrecht
Den Haag
Mainport Rotterdam
Botlek
Maasvlakte
Aanlanding wind op zee
HSL corridor
A2 corridor
Betuwelijn
Waal
Delta corridor
Haven- en logistieke-as Moerdijk-Waalwijk
Powerport Moerdijk
Kenniscorridor Breda-Tilburg
Kenniscluster Den Bosch
Rijn
Maas
Ruhrgebied
Gelsenkirchen
Duisburg
Vlissingen
Borselle
Bergen op Zoom
Schelde Delta
Greenport Venlo
Brainport Eindhoven
Tilburg-Chengdu
Dusseldorf
Antwerpen
Gent
HSL
Leuven
Brussel
Londen / Parijs
Chemelot
Maastricht
Aken
Keulen
Frankfurt

Er heeft zich een brede en stevige economische basis gevormd, die uiteenloopt van kennis, leisure en specialistisch maakindustrie tot transport en logistiek via het spoor, het water, de buis en over de weg. De economie van de SRBT heeft vele (inter)nationale betekenissen. Van logistieke activiteiten die voor de e-commerce in heel Nederland van belang zijn, nationale energievoorziening in Moerdijk, voedingsindustrie en bomenteelt met een internationale afzetmarkten in de buitengebieden tot een positie in de high tech industrie van Brabant door de vestiging van toeleveranciers en een cluster dat gericht is op het ontwikkelen van toepassingen van die technologie. Anders dan de Brainport, dat veel meer een op zichzelf staand ecosysteem is, is de SRBT heel sterk in het toepassen en verbinden van technologische innovaties. De SRBT economie kenmerkt zich door een open houding en de bereidheid om nieuwe verbindingen aan te gaan. De (nieuwe) stedelijke milieus van Tilburg en Breda (Kenniskwartier Tilburg en Innovatiedistrict Breda) zijn dan ook typerend voor deze menselijke en verbindende houding.

Daarnaast beschikt de regio over hele specifieke, grote economische clusters die gekoppeld zijn aan de geografische ligging (aan een zeehaven, rivier of kanaal, via rail, aan snelwegen en overslagpunten). Op deze industrieterreinen zien we een ontwikkeling waarbij innovatie en kennis een steeds belangrijkere component worden naast de infrastructurele faciliteiten van deze locaties. De van oudsher gescheiden werelden tussen de zware industrie en de kennisontwikkeling in de steden bestaat niet langer, een nieuwe verhouding dient zich aan.

De SRBT zet met haar economische profiel in op een leidende positie op drie *pieken* binnen haar brede economische palet:

- ons unieke profiel van kennis en kunde op het gebied van toegepaste, mensgerichte digitale technologieën,
- de positie van de SRBT als logistieke hotspot voor de toekomst en
- een sterke toekomstgerichte circulaire (petro)chemische sector.

1.2 De urgentie

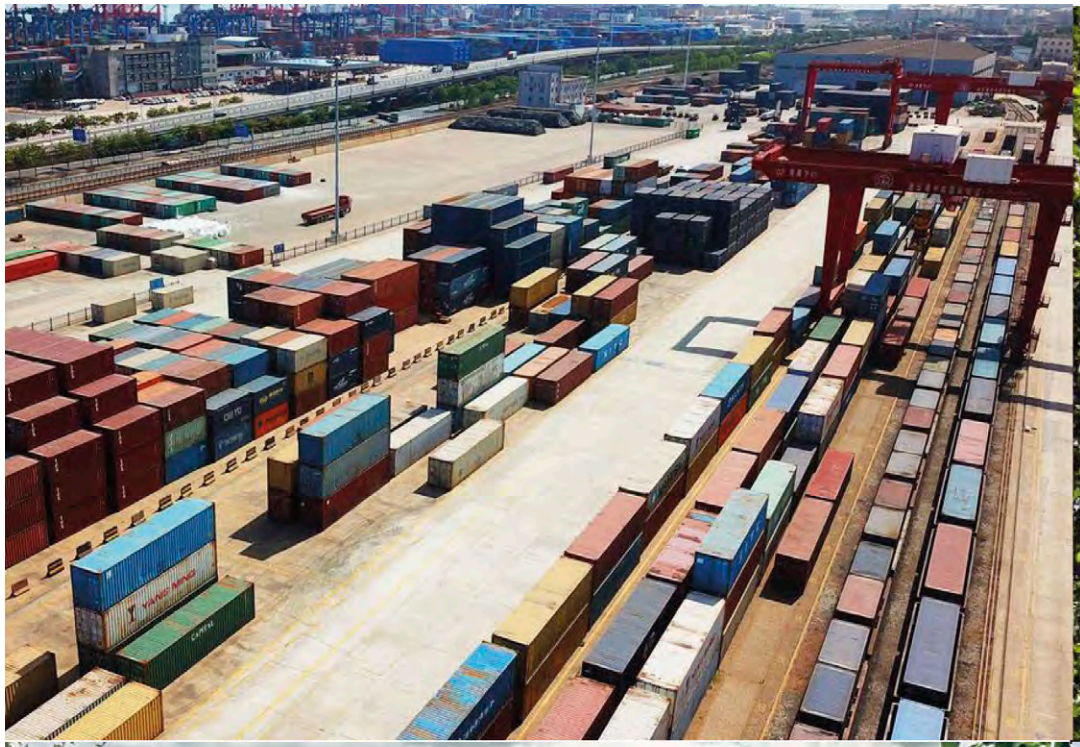
Op het bestaande mozaïek van Brabant is door groei en economische ontwikkeling een nieuw stedelijk Brabant aan het ontstaan. De SRBT is daar een belangrijke, centrale schakel in en wil daar sterk aan bijdragen. Naast het traditionele Brabantse beeld van “boeren, kerk en industrie” heeft zich de afgelopen decennia een ander Brabant ontwikkeld. Dat is urbaan, creatief, hightech, bruisend. De stedelijke regio’s van Eindhoven, ’s-Hertogenbosch, Breda en Tilburg zitten midden in een energieke stedelijke ontwikkeling.

Dat gaat niet zonder slag of stoot: het knelt in de ruimte en we ervaren dat de systemen die we hebben opgebouwd (bijv. mobiliteit, energie, landbouw, woningmarkt) geen antwoord meer geven op urgente vraagstukken van nu. In de samenleving zijn de woningmarktcrisis, de stikstofcrisis, de grote opgaven op het gebied van energie en klimaat vrijwel dagelijks in het nieuws en als gevolg van de oorlog in Oekraïne zijn we ons bewust geworden van de onze economische kwetsbaarheid als we afhankelijk zijn van de mondiale markt.

De afgelopen decennia heeft onze ruimtelijke strategie ons veel welvaart gebracht maar waar het adagium veelal ‘groei’ en ‘uitbreiden’ was, daar zullen we ons de komende decennia veel meer moeten gaan richten op combineren, transformeren, beter benutten en herinrichten. Doen wat we altijd deden is het vooruitschuiven van problemen. Oplossingen in de toekomst worden daarmee technisch moeilijker te realiseren en vaak veel duurder. Dat geldt zowel voor de mismatch op de huidige woningmarkt, groter wordende kansenongelijkheid, vastlopend verkeer op onze wegenstructuur of opgaven rondom de thema’s klimaat en energie. De volgende ontwikkelingen hebben direct impact op onze dorpen en steden van de SRBT:

- Ook al groeit Brabant en de SRBT in aantal woningen hard, we zullen het in de toekomst vooral moeten doen met de gebouwen, infrastructuur en netwerken die we al hebben. Ruim 90% van de bebouwde omgeving van 2040 bestaat reeds en die gebouwen en straten moeten worden aangepast op de energietransitie en klimaatveranderingen. De opgave is daarom om vernieuwing, groei en verrijking te zien als een investering in de bestaande steden en dorpen.

- Als gevolg van huishoudensverdunning (leefstijlvoorkeur) en vergrijzing (demografie) stijgt het aandeel kleine huishoudens van 1 of 2 personen. Grofweg driekwart van de huidige woningvoorraad bestaat uit eengezinswoningen. Er is dus sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod tussen 1 gezinswoningen en een- en tweepersoons huishoudens en dat verschil zal in de komende jaren sterk toenemen. We zien dat na de steden ook in de dorpen deze 'verdunning' in toenemende mate aan de orde is. Getalsmatig kan gesteld worden dat we voldoende woonruimte hebben voor gezinnen maar te weinig voor kleine huishoudens. Dit blokkeert de mobiliteit op de woningmarkt. Een tweede effect is dat deze huishoudensverdunning ook leidt tot verlies aan draagvlak voor voorzieningen in de stad en, steeds manifester, in de dorpen. Afgelopen 50 jaar hebben we onze steden en dorpen uitgebreid maar de bevolkingsdichtheid is fors verminderd. De hefboom van nieuwe woningen kan worden ingezet om mismatch op de woningmarkt te herstellen, de bestaande voorraad toekomstgericht te verduurzamen en het voorzieningendraagvlak te vergroten.
- Eén van de succesfactoren van onze economie is de combinatie van bedenken en maken. We hebben dat jarenlang in onze ruimtelijke planning uitgesorteerd en gescheiden in aparte gebieden en bedrijventerreinen. Internationale voorbeelden tonen aan dat competitieve werkmilieus steeds vaker integrale gemengde stedelijke gebieden zijn. Het versterken van de agglomeratiekracht van de SRBT (en met name Tilburg en Breda) is gericht op het creëren van nabijheid: hogere dichtheid wonen en meer werken en voorzieningen in stedelijk gebied. En dat op een manier zodat de hele regio daarvan profiteert. De industriële clusters in Moerdijk, Oosterhout, Werkendam en Waalwijk, en ook de landbouw en bomenteelt hebben baat bij innovatie en kennisuitwisseling, bij goede opleidingsinstituten en een prettig leefklimaat. De afstanden in de SRBT zijn relatief groot, de opgave is om daar de verbindingen en samenwerkingen te versterken.
- Hogere temperaturen en hevigere regenbuien als gevolg van de klimaatverandering zorgen voor een forse opgave voor de inrichting van stad en land. Hoe voeren we het water af maar raken we het niet kwijt om verdroging tegen te gaan, hoe houden we onze polders waterveilig? Het vraagt een betere systeeminrichting voor water van openbare ruimte in stedelijk gebied tot de

TILBURG UNIVERSITY

beekdalenstructuur die aan de ruimtelijke basis van de SRBT ligt. Het feit dat het watersysteem niet opgeknipt kan worden in losse plekjes en ad hoc maatregelen doet beseffen dat de verbindingen tussen stad en land en de continuïteit van het beekdalensysteem de basis is voor de inrichting.

- Het op autoverplaatsingen gebaseerde Brabantse mobiliteitssysteem is niet duurzaam vol te houden. Het Daily Urban System van de SRBT bestaat voor ruim meer dan de helft uit suburbane kernen. De afstanden tussen die kernen en de stedelijke centra zijn typisch 10-20 km. Deze ruimtelijke ordening leidt tot een hoog autogebruik. De suburbane milieus kennen lage dichtheden en goede auto-ontsluiting. De afstanden buiten de kern zijn te groot voor fietsen. De dichtheden zijn te laag en de afstanden te kort voor concurrerend OV, versterkt door het feit dat maar weinig kernen een station hebben. Een andere factor in dit systeem zijn de werklocaties die, met uitzondering van de (stations)gebieden Tilburg en Breda, gericht zijn op de (snel)wegontsluiting. Goede autoverbindingen maken mogelijk dat mensen in rurale en dorpse gebieden kunnen wonen en tegelijkertijd kunnen profiteren van voorzieningen elders. Dit systeem loopt echter vast en deze ontwikkeling is echter niet eindeloos vol te houden. Verbreding van wegen blijkt in de praktijk vaak maar kort de oplossing terwijl de kosten in verhouding bij iedere aanpassing (door toename van complexiteit) extreem toenemen.

Bovenstaande urgente ontwikkelingen leiden tot het herladen van onze ruimte, om de verhoudingen tussen steden en dorpen opnieuw te wegen en te ordenen, om nieuwe betekenissen toe te voegen aan de omgeving waar de SRBT trots en zuinig op is. Twijfel en crises moeten plaatsmaken voor nieuw elan voor inwoners en ondernemers. Dat vraagt om duidelijke, navolgbare keuzes waarin bewoners van stad, dorp en buitengebied hun belang herkennen en een inspirerend toekomstperspectief. De SRBT kiest daarom voor een brede ontwikkelstrategie waarin – naast de stedelijke ontwikkeling van de grote en middelgrote steden - de leefbaarheid van de dorpen een nadrukkelijk plek krijgt, waarin de transitie van de landbouw, de ecologische kwaliteit en de inrichting van het buitengebied van betekenis is voor de kwaliteit van de steden en vice versa.

1.3 De kernwaarden

In en aan de SRBT werken we gezamenlijk vanuit de volgende drie kernwaarden:

1. Samenkracht: Topeconomie in een toplandschap

In de SRBT werken we aan een sterk en breed vestigings-klimaat. De SRBT heeft de ambitie om de komende twintig jaar op een duurzame manier te ontwikkelen en gezond groeien. Op die manier kan de regio substantiële bijdragen blijven leveren aan de – landelijke, provinciale, regionale en lokale – opgaven op gebied van wonen, werken, mobiliteit, energie, klimaat, water en ondergrond. Dat doen we vanuit de overtuiging dat een topeconomie sterk afhankelijk is van een uitmuntend vestigings- en leefklimaat. Dat klimaat ontstaat door de inzet van de specifieke kwaliteiten van stad en land en door oplossingen van opgaven in het perspectief van de hele SRBT te vinden.

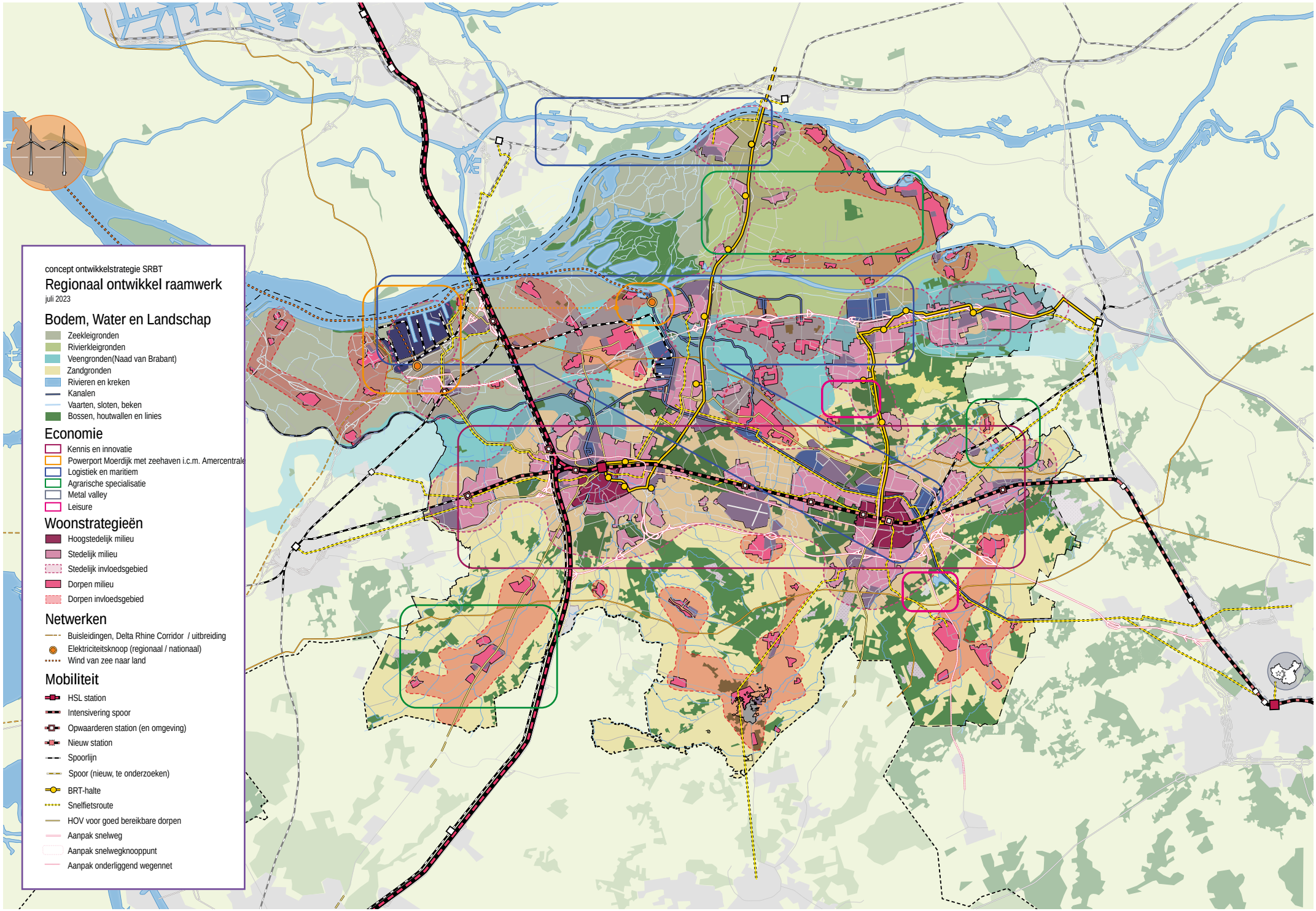
Die integrale benadering, het uitbouwen van onze regio door kwaliteiten en kansen met elkaar te verbinden is een kernwaarde voor de SRBT. Dat gaat over de kwaliteit van water, landschap en natuur te benutten en te versterken. De economie circulair en toekomstbestendig te maken en het unieke profiel van kennis en kunde op het gebied van toegepaste, mensgerichte digitale technologieën verder uit te bouwen. Door de ruimtelijke kwaliteit van stad, dorp en landschap te verhogen en daarmee ook de recreatieve waarde van de regio te versterken. En door samen gericht te investeren in de - voor het daily urban system van de SRBT grote – mobiliteitstransitie, lukt het om meer brede welvaart (zie 2.1) goed over het mozaïek van stad én land te verdelen. Naast ons eigen daily urban system kijken we ook over de grenzen van de regio heen. De economie van de SRBT is in vele opzichten faciliterend en doorslaggevend (energielevering, smart logistics, voedselvoorziening etc), voor andere regio's. We versterken onze strategische internationale schakelpositie in het Stedelijk Netwerk Nederland en de internationale connectiviteit via buis, rail, water en weg.

2. Samen leven: Inclusieve regio

Een tweede belangrijke drijfveer van de SRBT is het nastreven van een inclusieve regio waarin gezondheid en de kansengelijkheid wordt bevorderd en iedereen mee kan doen. Keuzes die we maken sluiten geen groepen of gebieden uit maar zijn gebaseerd op het versterken van het totale daily urban system van de regio. Er is behoefte aan een sterker regionaal economisch ecosysteem, aan een sterkere verbinding tussen kennis en kunde, tussen bedenken, toepassen en doen. We zetten in op het aantrekken en behouden van praktisch en theoretisch talent en ambiëren dat ál onze inwoners profiteren van duurzame verstedelijking in een gezonde omgeving – of ze nu in dorp of stad wonen, een kleinere of grotere beurs hebben. Daarmee dragen we bij aan de brede welvaart in onze regio. En daarmee draagt werken aan de fysieke opgaven in de SRBT bij aan de sociaal-maatschappelijke opgaven van de regio en vice versa.

3. Samen werken: Gedeelde opgave

In de SRBT werken overheden, ondernemers, onderzoekers en omgeving samen aan het bouwen van het goede nest. We doen dat als één samenwerkende overheid: met rijk, provincie, waterschappen en 19 gemeenten. We doen dat met semi-overheden zoals kennis- en onderwijsinstellingen, NS, ProRail en terreinbeheerders zoals Staatsbosbeheer. We werken ook in publiek – privaat verbanden; met bouwende en ontwikkelende partijen, met bedrijven, met particuliere initiatieven van inwoners. Met kennis over én ons bewust van de omgeving waarin we werken. We werken als één regio van en voor de gezamenlijke kwaliteit van 19 gemeenten omdat een sterke regio een gedeeld belang is.

concept ontwikkelstrategie SRBT
Regionaal ontwikkel raamwerk
juli 2023
Bodem, Water en Landschap
Zeekleigronden
Rivierkleigronden
Veengronden(Naad van Brabant)
Zandgronden
Rivieren en kreken
Kanalen
Vaarten, sloten, beken
Bossen, houtwallen en linies
Economie
Kennis en innovatie
Powerport Moerdijk met zeehaven i.c.m. Amercentrale
Logistiek en maritiem
Agrarische specialisatie
Metal valley
Leisure
Woonstrategieën
Hoogstedelijk milieu
Stedelijk milieu
Stedelijk invloedsgebied
Dorpen milieu
Dorpen invloedsgebied
Netwerken
Buisleidingen, Delta Rhine Corridor / uitbreiding
Elektriciteitsknoop (regionaal / nationaal)
Wind van zee naar land
Mobiliteit
HSL station
Intensivering spoor
Opwaarderen station (en omgeving)
Nieuw station
Spoorlijn
Spoor (nieuw, te onderzoeken)
BRT-halte
Snelfietsroute
HOV voor goed bereikbare dorpen
Aanpak snelweg
Aanpak snelwegknooppunt
Aanpak onderliggend wegennet

1.4 De kaart

Op de voorgaande pagina staat de kaart van de Ontwikkelstrategie Stedelijke Regio Breda – Tilburg.

De kaart verbeeldt de andere manier van kijken naar onze regio. We koppelen ontwikkeling voortaan minder aan schaal en grootte maar meer aan *plaatswaarde* en positie in het daily urban system en het bovenregionale netwerk. Daarmee gaan we een ander perspectief hanteren op de (ruimtelijke) ordening van onze dagelijkse leefomgeving.

Op die manier werken we aan een regio waarin we samen bouwen aan ‘het goede nest’. Met een rijker mozaïek: dieper paars, warmer rood, rijker groen, robuuster blauw.

In **hoofdstuk 4** wordt de kaart thematisch toegelicht en uitgewerkt.

02 De opgaven

De inzet van de ontwikkeling van SRBT is het vergroten van brede welvaart in een goede verdeling over stad en land door zorg te dragen voor leven, wonen en werken in een groene, gezonde en inclusieve stedelijke regio. Zo bouwen we samen aan het goede nest.

In de SRBT liggen dorpen en kleine kernen in directe nabijheid van hoge stedelijkheid en stedelijkheid (rond OV knooppunten). Steeds met een sterke eigen identiteit en een nauwe verbondenheid met het landschap. De nabijheid van stad, dorp en landschap maken de SRBT tot een aantrekkelijke en leefbare regio. Een regio die aansluit op het alledaagse gedragspatroon van haar bewoners en ondernemers. Een regio die de onderlinge samenwerking versterkt en de agglomeratiekracht, kwaliteit en uniciteit van de regio benut. Om zo als regio een betekenisvolle bijdrage te leveren aan Noord-Brabant en Nederland.

Samen bouwen aan het goede nest

De SRBT vormt het goede nest voor het stimuleren, verduurzamen en versterken van onze economie. Een goed nest om te wonen, te werken, te leren en te recreëren. Een goed nest, met een goed verbonden en vraaggericht urbaan mobiliteit systeem voor stad en land en met een uitstekende verbondenheid met de rest van Nederland. Een goed nest dat, als grensregio, een sterke connectie heeft met onze zuiderburen. Een goed nest waarin iedereen mee kan doen en profiteert van de verbeteringen en groei die we realiseren in ons gebied. Een goed nest dat uitgaat van de draagkracht en vitaliteit van het bodem- en watersysteem. En zo brede welvaart goed verdeelt over de hele regio.

2.1 Meer brede welvaart verdeeld over stad én land

De SRBT wil uitblinken in duurzame ontwikkeling, en dat in breed perspectief. Onze missie is dat we economische, ecologische en sociale groei combineren. Naast materiële welvaart, uitgedrukt in economische groei, gaat het in dit brede perspectief dus ook om gezondheid, onderwijs, natuur, milieu en leefomgeving, politieke uitingsvrijheid, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. Bovendien betreft het niet alleen de kwaliteit van leven in het 'hier en nu', maar ook de gevolgen daarvan voor het welzijn van mensen 'elders' (buiten de regio) en 'later' (toekomstige generaties).

We zien daarmee de economische, ecologische, en sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen als intrinsiek verbonden onderdelen van de bredere ambitie om duurzaam te investeren in de brede welvaart van onze regio. De opgave is om die ambitie ruimtelijk te vertalen, en in kaart te brengen hoe de strategische keuzes eruitzien die we op ruimtelijk vlak moeten maken om het vergroten en inclusief verdelen van deze brede welvaart mogelijk te maken. Dat betekent dat we met elke ontwikkeling inzetten op het combineren van functies, en naast economische haalbaarheid en rendement óók sociaal-maatschappelijke waarde en synergie realiseren, versterken of verbeteren. En dat betekent ook dat we andere opgaven, zoals woningbouw, inzetten — niet alleen om aan een kwantitatieve taakstelling te voldoen, maar primair om de leefbaarheid van bestaande dorpen en steden, buurten en wijken te vergroten en zo zorg te dragen voor een woningvoorraad die ook passend is.

Brede welvaart gaat in essentie over het welzijn van mensen. Omdat het dagelijks leven van mensen zich in belangrijke mate op regionaal niveau afspeelt, zijn de omstandigheden binnen de regio van grote invloed op hun welzijn. Waar mensen wonen, en wat die regio te bieden heeft aan bijvoorbeeld werk, scholen, woningen maar ook de kwaliteit van de leefomgeving, is daarom van groot belang voor hun welvaart. Het schaalniveau van de regio is daarmee essentieel voor een beleid gericht op het verbeteren van de brede welvaart.
Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. Bovendien betreft het niet alleen de kwaliteit van leven in het 'hier en nu', maar ook de effecten van onze manier van leven op het welzijn van mensen 'elders' (buiten de regio) en 'later' (toekomstige generaties). [PBL]

2.2 Benutten van de kracht van het Brabantse mozaïek

De kracht van het Brabantse mozaïek[1] bestaat uit een diversiteit en rijkheid aan kwaliteiten die in elkaars nabijheid zijn gelegen. Dit is ontstaan op even diverse en rijke ondergrond in de regio. We staan voor de opgaven om ons mozaïek beter te benutten door bij de ontwikkeling van de regio aan te sluiten op de aanwezige conditie, de kwaliteit te verhogen en de diversiteit te vergroten. En zo een rijker en duurzamer mozaïek tot stand te brengen.

De opgave is om de onderscheidende waarde van plekken te benutten. Dit doen we door bij transities in bebouwd en onbebouwd gebied, in stedelijke en in de landbouwgebieden, uit te gaan van sturing op basis van lokale bodem en water systemen. Door perspectief voor de agrarische sector te verbinden aan de landbouwtransitie, de bodem- en watersystemen en de biodiversiteit. Door op locaties met een goede aansluiting op openbaar vervoer meer functies te combineren en de dichtheid te verhogen. Door sterke economische clusters, zoals Treeport en het Maritiem cluster te versterken. Zo sluiten we aan op de aanwezige condities.

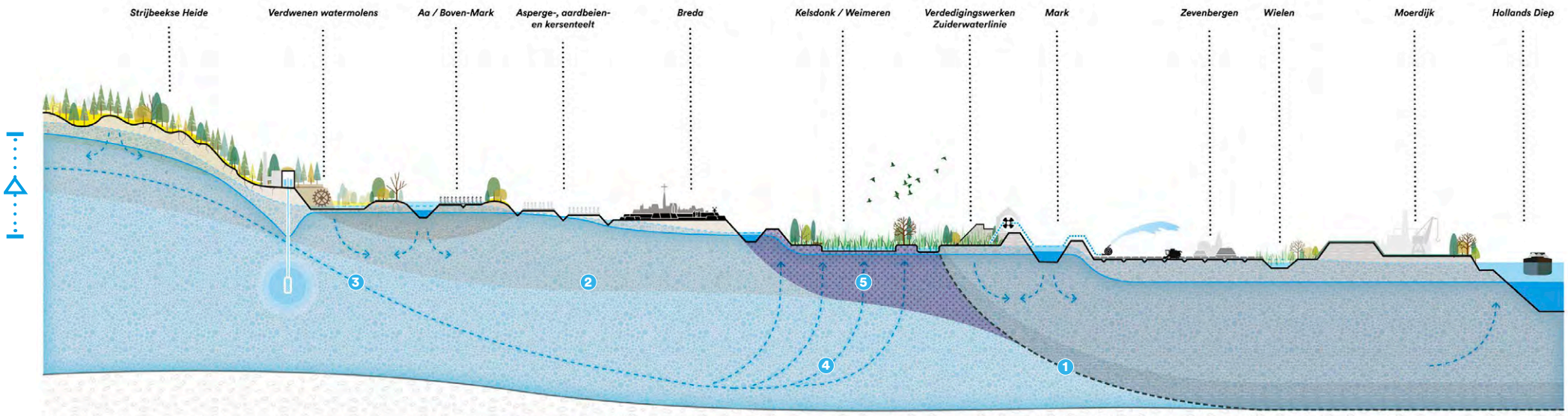
De opgave is het realiseren van een duurzaam watersysteem en gezond leefmilieu. Daarom stemmen we het gebruik en de inrichting van de ruimte, in bebouwd en onbebouwd gebied, af op de ondergrond. Richten we onze bebouwde en onbebouwde ruimte klimaat robuust en natuur inclusief in. Verbeteren we de stad-landverbindingen die in brede zin bij kunnen dragen aan de leefbaarheid. En beperken we milieu en veiligheidsrisico's.

De opgave in de SRBT bestaat eruit om gelijktijdig te werken aan de leefbaarheid van dorpen en kleine kernen én aan het realiseren van hoogstedelijkheid. We doen dit vanuit de houding dat we werken met ontstane cultuur(historische) waarden aan te realiseren nieuwe cultuurwaarden.

Zo behouden we de kwaliteiten en vergroten we de diversiteit van de regio en geven we intenser kleur aan het mozaïek.

[1] Brabants Mozaïek: Sinds 2014 wordt de inrichting van Noord-Brabant getypeerd als een mozaïek. "Brabant is een "tapijt metropool". Het vormt een even omvangrijk als bont mozaïek, met vele vormen van grondgebruik in hoge en lage dichtheden, met steden en dorpen, intensieve landbouw en veel kleine industrie, en met veel natuur en water." Het wandtapijt dat in het Provinciehuis Noord-Brabant hangt is de geweven verbeelding van het Brabants Mozaïek. Bron: Het Mozaïek van Brabant – Gebiedsontwikkeling.nu

HET WATERSYSTEEM IS LEIDEND

1. Zware (zee)klei vormt een schild waar grondwater niet doorheen kan.
2. Zandgronden
3. Grondwater stroomt via zandgronden richting het noorden. De ondoordringbare kleilaag stuwt het water omhoog, er onstaat kwel. De grondwaterdruk ontstaat doordat de grondwaterpeil op de zandgronden hoger ligt: de wet van de communicerende vaten.
4. De Naad van Brabant, een 1 - 4 km brede en 175 km lange strook van west (Ossendrecht) naar oost (Maashees). Deze strook vormt de scheidslijn tussen de zandgrond in het zuiden en de kleigrond in het noorden. Hier komt ijzer- en kalkrijke water aan de oppervlakte waardoor binnen deze strook landschap een bijzondere floristische natuur met zeldzame plantensoorten.
5. In deze strook komt een grote hoeveelheid kwelwater aan de oppervlakte. Door de hoge grondwaterstand is het inunderen van deze polders gemakkelijker, het water zakt niet de bodem in. Ten tijde van de Zuiderwaterlinie werden juist deze polders ingezet.

< HOGE ZANDGRONDEN > | < BRABANTSE BEKEN > | < BRABANT STAD > | < NAAD VAN BRABANT > | < ZEEKLEIPOLDERS > | < MEANDERENDE MAAS >

STUDIOMARCOVERMEULEN
architectuur stedenbouw landschap onderzoek

2.3 Slim motorblok van Noord-Brabant en Nederland

Noord-Brabant is de motor van de Nederlandse (kennis-) economie en mondiaal kennisspeler. De SRBT draagt bij aan deze Noord-Brabantse kwaliteit door de unieke combinatie van kennis en kunde op het gebied van toegepaste, mensgerichte, digitale technologieën. Dit economisch profiel noemen we human centered innovation. Human centered innovation ontsluit de technologie van o.a. buurregio Brainport naar andere toepassingen en de SRBT wil daarmee toonaangevend en initiërend worden in oplossingen voor urgente maatschappelijke opgaven rondom energietransitie, circulariteit en logistiek.

De regio staat voor de opgave om de groeiende, emergente kenniseconomie van Breda en Tilburg op het snijvlak van menselijk gedrag en digitale technologie, nog veel 'dieper' in de regio verbinden met de majeure transities die in de logistiek, industrie, maintenance, de agrarische sector, agrofood, (digitale) leisure in de gehele SRBT nodig zijn.

De opgave is om dit economische ecosysteem van onderzoeks- en kennisinstellingen, bedrijven en onderwijs te versterken. Daarvoor moet dit ecosysteem worden ondersteund, beter worden verbonden en meer zichtbaar worden gemaakt. En moeten meer concurrerende en aantrekkelijke interactie- en innovatiemilieus worden gerealiseerd.

De SRBT is een belangrijke speler als het gaat om verantwoorde productie en distributie, mede dankzij de regiodeal Makes and Moves.

De opgave is om de transitie naar verantwoord produceren en distribueren te continueren, te versnellen en hierin koploper te zijn. En om de kruisverbanden met toegepaste, mensgerichte, digitale technologieën te versterken.

Als onderdeel van onze economische vitaliteit voorzien we de opgave om ruimte te bieden aan 70.000 tot 80.000 extra banen en de opgave om de hoogstedelijkheid en stedelijkheid in de SRBT te vergroten.

Zo houden we de regio economisch vitaal, slim en duurzaam.

2.4 Transitie naar duurzame warmte en energie en circulaire economie

De energie- en warmtetransitie behoren tot de grote opgaven van de komende decennia, ook in onze regio. Door de aanwezigheid van o.a. de Amercentrale in Geertruidenberg en Industriepark en Havengebied Moerdijk zijn deze opgaven prominent en met nationale betekenis aanwezig in de SRBT.

Bij Moerdijk zijn zowel de met elkaar verweven energie-transitie en materialentransitie (o.a. aanlandingspunt voor windenergie van zee op land, circulaire economie en de Delta Rhine Corridor) aan de orde. De SRBT duidt deze hier samen komende transities aan met de term Powerport Moerdijk. Vanwege deze transities is Moerdijk onderdeel van pilot Integraal Programmeren in West-Brabant en pilot MIEK-regio Moerdijk.

De opgave voor Powerport Moerdijk bestaat eruit te komen tot een integrale, gebiedsgerichte aanpak. Het is noodzakelijk om daarmee in samenhang de sociale, systemische en ruimtelijke effecten en keuzes inzichtelijk te maken. Hierbij dienen de kansen, opgaven en impact van de energietransitie en grondstoffentransitie op de gemeente Moerdijk, de Stedelijke regio Breda - Tilburg, de verstedelijkingsstrategie Stedelijk Brabant en Zuid-Nederland in beeld te worden gebracht. De impact van de ontwikkelingen op de leefbaarheid in het gebied zal in de gebiedsgerichte aanpak, vanzelfsprekend, een belangrijk onderdeel vormen. Daarom is onlangs besloten tot het inrichten van een Ontwerptafel met Rijk, Provincie en regio.

De verdeling van en toegang tot voldoende energie wordt, ook in de ontwikkeling van de SBRT, een sleutelopgave. In de RES West-Brabant en de REKS Midden-Brabant worden voorstellen gedaan voor de verbetering van de energie infrastructuur, voor regionale warmtevoorzieningen en voor de grootschalige opwek van duurzame energie, waar mogelijk in clusters en 'energy hubs'.

Het is van belangrijk om na te gaan hoe de oplossingen en keuzen uit de RES-en tezamen uitpakken voor het energiesysteem van de SRBT, zowel op systeemniveau als op verstedelijkingsniveau. Mogelijk zijn in relatie tot deze Ontwikkelstrategie duidelijke (extra) keuzes nodig over energiedragers, het elektriciteitsnetwerk, de warmtevoorziening, en eventuele andere oplossingen in relatie tot de beschikbare ruimte.

Om de Ontwikkelstrategie te kunnen realiseren dient onderzocht te worden op welke wijze de netcongestie-problematiek verminderd kan worden. Hiervoor wordt naast het programmeren en prioriteren (in ruimte en tijd) gekeken naar technische oplossingen (zoals: waterstof en electrolysers, energieopslag, decentraal/lokaal energiemanagement en het beter inpassen van duurzame energieproductie projecten) en niet-technische oplossingen die zorgen dat het energieverbruik wordt teruggedrongen (zoals gedragsverandering, preventie van energieverbruik, energiebesparing en het slimmer gebruiken van energie in de totale keten). Hierbij worden ook de lokale transitievisies warmte van de gemeenten in de SRBT meegenomen.

Naast het duurzaam opwekken van energie heeft ook de materialentransitie en de transitie naar een circulaire en bio-based economie grote invloed in de SRBT. Deze transitie werkt door in zowel de agrarische als de industriële sectoren. En heeft invloed op de inrichting van ons dagelijkse leven.

Een opgave die zal gaan doorwerken in de agrarische sector is dat productieprocessen meer circulair moeten worden ingericht, mede als onderdeel van het duurzamer telen van voedsel. Daarnaast zal ook de eiwittransitie de agrarische sector in brede zin beïnvloeden. En zal de materialentransitie het noodzakelijk maken meer (agrarische) gronden in te zetten voor het telen van (bouw)materialen. Deze materialen dienen als vervanger van delfstoffen. De opgaven zijn sterk verbonden met de opgave om het mozaïek beter te benutten. Deze opgaven dienen tot nieuwe perspectieven voor de landbouw te leiden, een andere inrichting van de agrarische sector en een andere inrichting van het buitengebied.

Daarnaast is de opgave om ook de industriële productieprocessen in de regio (meer) circulair en bio-based in te richten. Dit sluit aan op de regiodeal Makes and Moves en heeft invloed op veel van de productiebedrijven in de SRBT.

Tevens hebben we een opgave om in onze dagelijkse omgeving voldoende ruimte te bieden voor reparatie van goederen en meer ruimte te realiseren voor het ‘voeden’ van circulaire processen met materialen.

De hiervoor genoemde opgaven zijn zowel organisatorisch, procesmatig als ruimtelijk. Ter verkenning van deze opgaven maken we, samen met onze partners, gebruik van pilots en (ontwerpende) onderzoeken.

Zo dragen we bij aan een gezonde en duurzame leefomgeving in de SRBT.

2.5 Woningbouw inzetten als hefboom

Het landelijke woningtekort is groot. Er is een kwantitatief tekort: er zijn te weinig huizen voor de grote vraag naar sociale en betaalbare woningen. Maar in toenemende mate is er ook een kwalitatief tekort: de bestaande woningvoorraad sluit onvoldoende aan op de vraag, op de veranderende opbouw en samenstelling van de bevolking. We noemen dit de mismatch op de woningmarkt.

Onze regio kan en wil hier iets aan doen. Daarom stellen we als opgave om te bouwen voor de veranderende behoefte en in te zetten op bouwen voor de doorstroming.
Daarom leggen we de nadruk op bouwen voor kleinere huishoudens, het realiseren van levensloopbestendige appartementen voor ouderen (die veelal in hun dorp of wijk willen blijven wonen) en door betaalbare woningen voor starters en jongeren te realiseren (die zo in de SRBT kunnen blijven na hun studie). De opgave is om, door overwegend te bouwen voor kleine huishoudens en ouderen, te zorgen dat in de bestaande voorraad woningen beschikbaar komen voor gezinnen. Zo pakken we de kwalitatieve én kwantitatieve woningopgave op de meest duurzaame en toekomstbestendige manier aan.

De opgaven in bestaande dorpen en steden zijn groot en divers. De opgaven gaan over sociaal-maatschappelijke ongelijkheid en draagvlak voor voorzieningen; over energietransitie, klimaatadaptatie, natuurinclusie en mobiliteitstransitie. In brede zin gaat het over behoud van leefbaarheid.

De opgave is om de woningbouw te versnellen en in de breedte van de woningbouwopgave te zorgen voor aansluiting van het aanbod bij de vraag. In maart 2023 is de Woondeal voor de SRBT afgesloten met afspraken om tot 2030 ruim 39.000 woningen toe te voegen. Onderdeel van de Woondeal SRBT is dat de samenwerking, monitoring en sturing op de woningbouwopgave op het schaalniveau van de SBRT wordt georganiseerd. Om het kwantitatief en kwalitatief woningtekort ook voor de periode daarna aan te pakken en in te zetten als hefboom hebben we in de SRBT de opgave om tot 2040 80.000 woningen te realiseren en te verkennen of we de ruimte hebben voor 100.000 woningen.

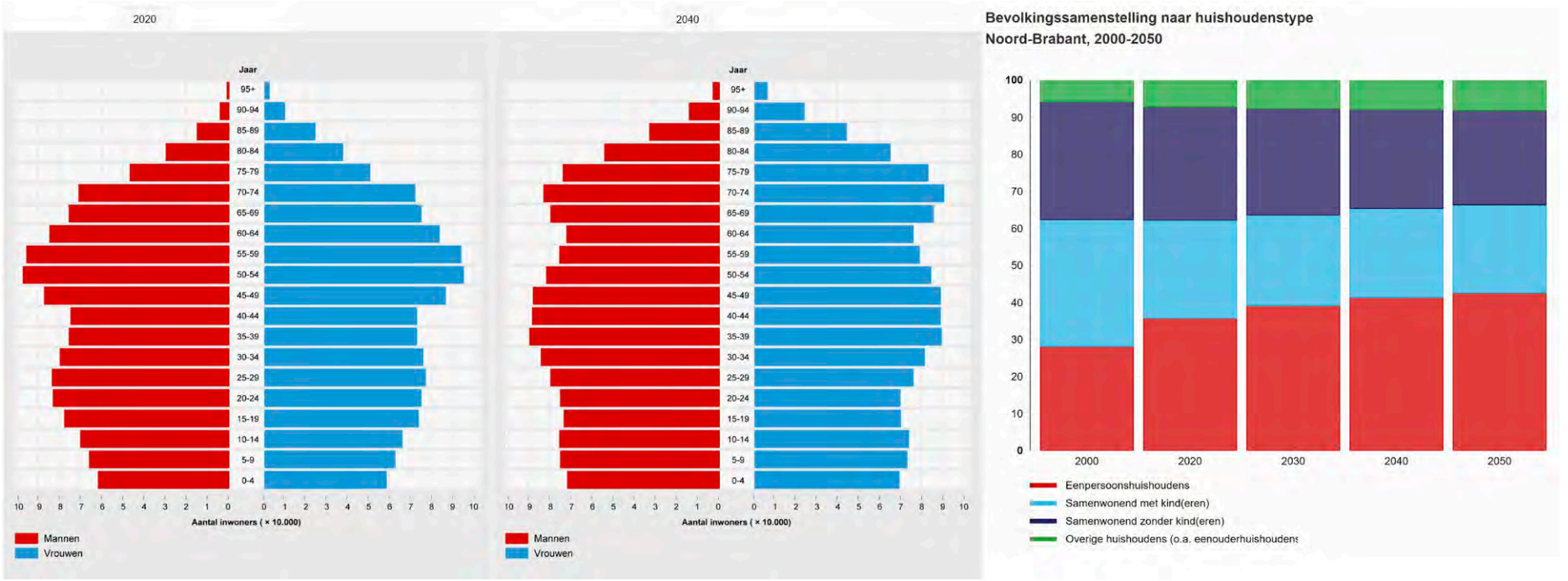
Door binnenstedelijk en binnendorps te bouwen leveren we een sterke bijdrage aan de leefbaarheid en transitie opgaven van de regio. Zo kunnen sociaal-maatschappelijke opgaven (kwetsbare buurten en wijken) hand in hand gaan met vergroenen (gezonde leefomgeving, klimaatadaptatie), transitie van het energienetwerk, dragen ze bij aan de leefbaarheid van kernen draagvlak voor voorzieningen en aan de mobiliteits transitie. Op deze manier dragen nieuwe woningen ook direct bij aan de verbetering van de bestaande woningvoorraad. Daarom bouwen we woningen – volgens de NOVI prioriteiten en afwegingsprincipes en de Voorkeursvolgorde verstedelijking uit de NOVI[2] – in principe niet in het groene buitengebied, maar zo veel als mogelijk binnen onze bestaande kernen.

Zo zetten we in de SRBT woningbouw in als hefboom voor andere opgaven en ontstaat een stedelijke regio die beantwoordt aan de woningbehoefte van haar inwoners en aantrekkelijk is voor nieuwkomers.

[2] **Zie: bijlage 5**

De mismatch op de woningmarkt

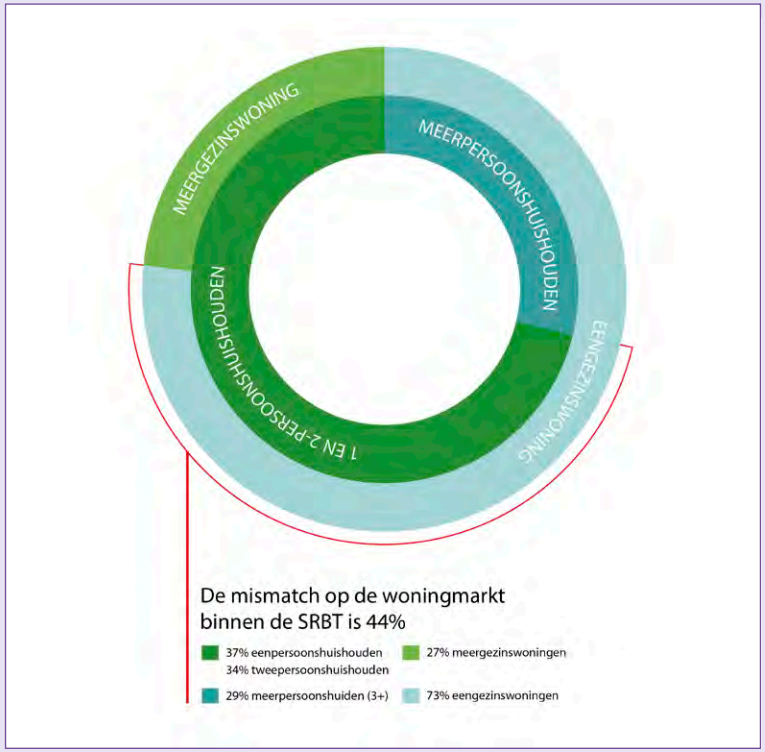
Dat er een kwalitatieve opgave is in de woningvoorraad wordt geïllustreerd in onderstaande figuren. De twee linkse figuren tonen, aan de hand van de leeftijdsopbouw, de samenstelling van de bevolking in Noord-Brabants in 2020 en 2040. De rechtse figuur laat de ontwikkeling van de Noord-Brabantse huishoudenssamenstelling zien. Opvallend is dat de bevolking van Noord-Brabant sterk vergrijst én het aandeel huishoudens van 3 of meer personen (samenwonend met kind(eren)) sterk afneemt.

Als we voor de SRBT de opbouw van de woning-voorraad en de huishoudens-samenstelling in een figuur met elkaar in verband brengen ontstaat de hiernaast staande figuur. Deze analyse biedt het inzicht dat de voorraad eengezinswoningen 44% groter is dan het aandeel huishoudens van 3 en meer personen. Dit wordt ‘de mismatch’ op de woningmarkt genoemd.

Het is een goede indicatie in hoeverre de woning-voorraad aansluit op de bevolkingssamenstelling.

Bron: CBS, peildatum 01-01-2022

De ontwikkeling van de bevolkingssamenstelling (groei van aandeel 1 en 2 persoonshuishoudens) en de samenstelling van de bestaande woningvoorraad (zeer grote mate van oververtegenwoordiging van eengezinswoningen) onderstrepen het belang dat we in de SBRT hechten aan het realiseren van woningen voor 1 en 2 persoonshuishoudens.

Met het bouwen voor 1 en 2 persoonshuishoudens wordt enerzijds de doorstroom uit eengezins-woningen naar kleinere woningen mogelijk gemaakt, zodat eengezinswoningen beschikbaar komen. Anderzijds wordt aangesloten bij de demografische verandering onder het jongere deel van de bevolking. Zo dragen we bij aan een duurzame en toekomstgerichte woningvoorraad.

2.6 Bereikbaar blijven

De ontwikkelopgaven van de SRBT kunnen alleen worden gerealiseerd door gelijktijdig en fors in te zetten op de bereikbaarheid van de regio door mobiliteitsstransitie. Dit doen we vanuit het perspectief van slim en duurzaam verstedelijken, gericht op inwoners, bezoekers en ondernemers, op personen en goederen, via weg, rail, water, buis en kabel.

De opgave is dat de inzet op mobiliteit bijdraagt aan het vergroten van de nabijheid, het versnellen van de mobiliteitstransitie en het beperken van mobiliteitsarmoede. Het is een opgave die gelijktijdig inzet op systeemsturing, programmasturing en gedragsverandering door smart mobility, ofwel het slim en in samenhang toepassen van informatie- en communicatietechnologieën en data, infrastructurele verbeteringen en het stimuleren van gedragsveranderingen van onze inwoners.

De opgave is dat de mobiliteitsaanpak eveneens bijdraagt aan verbetering van de leefomgeving. Bijvoorbeeld door een betere luchtkwaliteit, minder geluidoverlast en minder ruimtegebruik voor mobiliteit. Het vinden van een oplossing voor het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor door de te verstedelijken spoorzones is noodzakelijk.

De opgave is om de multimodale en internationale bereikbaarheid van onze regio uit te bouwen en duurzamer te benutten. Zo verbeteren we het vestigingsklimaat en realiseren we een modal shift. Daarom versterken we Breda als internationaal knooppunt, lossen we knelpunten op landelijke, provinciale en lokale wegen op, werken we aan het verbeteren van kanalen en havens en streven we naar uitvoering en uitbouw van de Delta Rhine Corridor.

De SRBT, provincie Noord-Brabant en het Rijk onderkennen de mobiliteitsopgave in de SRBT en werken gezamenlijk aan een Multimodaal mobiliteitspakket voor de SRBT. De opgave bestaat uit meerdere samenhangende onderdelen. De mobiliteitstransitie van de steden Breda en Tilburg. Het bereikbaar houden van de regio met het openbaar vervoer en via het hoofdwegennet, waarbij ook logistiek cruciaal is. Dit betekent dat de verschillende partners Rijk en Regio elkaar moeten vinden in logische maatregelen die zowel op korte als lange termijn de regio bereikbaar houden met de verstedelijkingsopgave als essentieel vertrekpunt.

Zo houden we de regio duurzaam verbonden en bereikbaar.

bol.com
de winkel van ons allemaal

HAK
DRIVE
Kom **gratis** onze
bonenburger proeven
in de **HAK Drive!**

03 De ontwikkelprincipes

Aan de opgaven in de stedelijke regio Breda - Tilburg werken we vanuit vijf ontwikkelprincipes:

- Bodem- en watersystemen zijn sturend bij ruimtelijke ontwikkelingen
- We realiseren, faciliteren en stimuleren interactiemilieus en innovatie
- De juiste woning op de juiste plek
- Versnellen mobiliteitstransitie en vergroten nabijheid
- Groen en voorzieningen groeien mee met verstedelijking.

Deze vijf ontwikkelprincipes zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ze vormen in samenhang het ambitiepakket de beleidsinhoudelijke basis voor de strategieën en de uitwerkingen die daaruit voortkomen. De samenhang tussen deze principes vormt de basis voor de integrale uitwerking van deze ontwikkelstrategie en de opgaven in de regio. De ontwikkelprincipes sluiten aan op de vijf ontwikkelprincipes die in het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant 2040 worden gehanteerd. Ze zijn een regionale vertaling en uitwerking hiervan en bevatten regionale accenten. Eveneens geven deze ontwikkelprincipes invulling aan de prioriteiten uit de NOVI.

3.1 Bodem- en watersystemen zijn sturend bij ruimtelijke ontwikkelingen

Robuustheid van de ondergrond is leidend.

De basis voor de regionale verstedelijkingsstrategie is het bestaande bodem- en watersysteem waarop de landschappelijke en stedelijke structuren zijn ontstaan.

- Door toepassing van de lagenbenadering worden ondergrond (o.a. watersystemen), netwerken (o.a. verkeer, energie) en de daarop gebouwde structuren (gebouwde omgeving, landschappelijke inrichting) met elkaar in verband gebracht.
- De klimaatonderlegger en de signaleringskaart watersysteem (zie bijlage 4) zetten we in als een sturend principe in het afwegen en uitwerken van ontwikkelingen.
- In de vitale beekdalen werken we aan de waterbalans, we sluiten aan bij de aanpak van de waterschappen (en kaderrichtlijn water).
- We verbeteren de waterkwaliteit van onze beken op regionale schaal. Dit begint bij het veiligstellen van de oorsprong of brongebieden.
- We gebruiken natuurlijke opbouw van onze regio in zand-, klei- en kwelgebieden. Dit zetten we in om de diversiteit van het landschap te versterken, de natuur robuuster te maken en het gebruik en de inrichting aan te laten sluiten bij de grondslag.
- We streven er naar om het agrarisch gebruik zoveel mogelijk te laten aansluiten bij de grondslag. Hierbij nemen we de nationale en provinciale uitgangspunten als vertrekpunt en staan bij de verdere regionale uitwerking open voor verschillende manieren om dat te doen (hierbij kan onder andere de kaart en methode van Martha Bakker[3] dienen als inspiratie).

[3] Zie: M.Bakker - Een toekomstvisie voor het landelijk gebied. - WUR

- Deze verkenning voor de transitie van landschap en landbouw (bijlage 2) betrekken we bij gebiedsgerichte transities zoals die ook middels BPLG en GGA worden aangepakt:
  - Op de *zandgronden* streven we naar transities gericht op extensieve, natuur inclusieve, op diensten gerichte kringlooplandbouw.
  - Op de *kleigronden* streven we naar transities gericht op technologische en productie georiënteerde kringloop-landbouw.
  - Tegelijk zijn er locaties ontstaan van *hoogwaardige en innovatieve landbouw* processen en producten. Hier zullen we het ontstane agrarische ecosysteem van die sector inpassen in de condities van de omgeving en vice versa.
  - De uitkomsten van de meer sectorale uitwerking en bespreking van dit thema komen in een volgende fase weer voor integrale afweging terug op de integrale tafel.
- We stimuleren het ontwikkelen van zones van natuur inclusieve landbouw rondom natuurgebieden.
- De landbouw zien we daarbij als belangrijke drager en beheerder van het landschap, gericht op een doorontwikkeling van agrarische gebieden naar natuurinclusieve en duurzame voedselproductielandschappen, grondstoffen-productielandschappen en natuurlandschappen.
- We articuleren en versterken het cultuurhistorisch karakter van het landschap. Regionaal zijn de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Zuiderwaterlinie, die op de overgang van zand naar klei in de kwelzone is ontstaan, hierin prominent.
- We nemen maatregelen zoals een aanvalsplan kleinschalige landschapselementen om te zorgen dat de natuur niet alleen beperkt wordt tot de natuurgebieden en ecologische zones maar dat onze ruimte (zowel in de stad als in op het platteland) natuur inclusiever wordt.
- We creëren corridors op het zand om de verbinding tussen het zand en de klei in stand te houden en te versterken. Hiervoor houden we ruimte in de meer verstedelijkte oostwest band en slechten we barrières in de oostwest lopende infrastructuur
- Bij (her)inrichting van bebouwede en onbebouwde (openbare) ruimte en inpassing van functies gaan we uit van de mogelijkheden van de ondergrond en sluiten we aan bij de karakteristiek van landschap.
- We verstedelijken én investeren in de kwaliteit van groen en landschap, binnen, buiten en direct grenzend aan bebouwd gebied. Zo groeit groen mee met verstedelijking.

3.2 Realiseren, faciliteren en stimuleren van interactie milieus en innovatie

Economische innovatie en verstedelijking gaan hand in hand

De SRBT huisvest onderzoeks- en kennisinstellingen, kennisintensieve bedrijven en hoogwaardige maakindustrie die van onmisbare waarde zijn voor Nederland en Europa. Hiermee versterkt, verdiept en verbreedt de SRBT, de positie van Brabant als motor van de Nederlandse (kennis)economie. En zorgen we voor toekomstbestendige ontwikkeling van andere sectoren van onze regionale economie.

- We bouwen onze unieke positie in het veld van Human Centered Innovation verder uit door onze expertises op het gebied van menselijk gedrag en techniek sterker met elkaar te verbinden en verder te ontwikkelen.
- We faciliteren en stimuleren de innovatie, mede door het realiseren van omgevingen die (in)gericht zijn op innovatie en interactie. Daarom realiseren we gemengde, hoogstedelijke en stedelijke interactie milieus, te beginnen in de spoorzones en centra van Breda en Tilburg. En in de gemengde, stedelijke milieus op locaties die vanuit economie of bereikbaarheid een onderscheidende positie in de regio vervullen.
- We werken aan een duurzaam netwerk voor energie met leveringszekerheid. Daarom spannen we ons gezamenlijk in voor de gebiedsgerichte aanpak van Powerport Moerdijk en de opgaven rondom de Amercentrale (o.a. het warmtenet). En verbinden we voor de SRBT de inhoudelijke processen van de RES West-Brabant, de REKS Hart van Brabant en de PMIEK.
- We verbinden de kennisclusters en innovatie milieus op een duurzame manier met de andere economische activiteiten in onze regio, op zo'n manier dat uitwisseling van kennis, goederen en talent plaats vindt. Mede voor toekomstbestendige ontwikkeling van de logistieke sector en bloeiende industriële en agrarische economie. Dit is mede bepalend voor het verstedelijkingspatroon van onze regio.
- We verstedelijken slim, door in te zetten op nabijheid tussen de bedrijven en arbeidspotentieel. Hiermee dragen we bij aan het verminderen en voorkomen van vervoersarmoede.

- We zetten deze expertise mede in voor toekomstbestendige ontwikkeling van onze sterke logistieke sector en bloeiende industriële en agrarische structuur. Zo ontwikkelt de SRBT, ondersteund door de Human Centered Innovation, zich als internationaal koploper in verantwoorde productie en distributie.
- We spelen een actieve en agenderende rol op provinciale en nationale schaal in de transitie naar een circulaire, bio-based, natuur inclusieve economie. Zo zijn we een actieve en volwaardige partner voor onze ondernemers in de landbouw en industrie.
- We versterken onze leisure positie door het leisure klimaat te verbeteren en uit te breiden rond toonaangevende leisure concentraties zoals de Efteling, de Beekse Bergen en de historische binnenstad van Breda en rond van Gogh Nationaal Park, Biesbosch Nationaal Park, Loonse en Drunense Duinen Nationaal Park, de Nieuwe Hollandse waterlinie en de Zuiderwaterlinie. We spannen ons in om bezoekers ook gebruik te laten maken van de andere faciliteiten van onze regio. Dit vergroot het draagvlak van deze faciliteiten en draagt op deze manier bij aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de regio voor onze eigen inwoners.
- Het aantrekken van talent en het verbeteren van het vestigingsklimaat betekent ook dat we investeren in voldoende hoogwaardige voorzieningen binnen ons daily urban system zoals ziekenhuizen, theaters en onderwijs. Voor het programmeren en ontwikkelen van deze functies speelt complementariteit en agglomeratie kracht op alle schaal niveaus een belangrijke rol. We zetten in op onderscheidend vermogen, aanvullen, verbinden en samenwerken, *borrowed size* en *borrowed quality*.

Voor de economische structuur van de SRBT hanteren we de metafoor van een ‘berglandschap’: een brede basis van lokaal gewortelde grote, middelgrote en kleine bedrijven, met een aantal unieke bedrijven en bedrijfssectoren als de bergpieken in dit berglandschap. Dat berglandschap bestaat uit activiteiten op het snijvlak van mens en techniek, uit logistiek en maakindustrie, uit petro- en biochemie en de agrarische sector, uit toerisme en leisure.

3.3 De juiste woning op de juiste plek

Werk-met-werk-maken voor een duurzame woningvoorraad.

We hanteren een uitgekiende combinatie van ontwikkelingen rondom bestaande en nieuwe OV-knooppunten en bij krachtige en cruciale werklocaties. We doen dit parallel aan ontwikkelingen gericht op het handhaven van de leefbaarheid in kleine kernen.
We gebruiken de woningbouwopgave voor het aanpakken van maatschappelijke opgaven en transities die spelen in stedelijk en landelijk gebied. Denk aan klimaat adaptatie, energietransitie en maatschappelijke opgaven als veiligheid en inclusiviteit. Door de beschikbare ruimte optimaal te gebruiken en te intensiveren voor wonen, werken en ontspanning creëren we een contrastrijke, leefbare, vitale en diverse omgeving waar mensen graag wonen en recreëren en ondernemers zich graag vestigen.

We handelen vanuit de opvatting dat de SRBT een samenhangende regio is; een daily urban system waarin gezamenlijk aan brede welvaart wordt gewerkt. Dit leidt tot de opstelling dat om in de veranderende behoeften en de regionale dynamiek te voorzien, alle kernen (dorps en stedelijk) een rol hebben en daarom programmatische ruimte hebben voor de duurzame, op een leefbare omgeving gerichte ontwikkeling van de SRBT.
We kijken naar de openbare ruimte in de stad en de dorpen en het landschap daaromheen vanuit de opgave dat ze elkaar aanvullen en versterken.

De juiste woning: Bouwen voor de doorstroom

- We zetten in de verstedelijkingsstrategie de demografische transitie centraal in de keuze voor de woningtype en -prijs van de nieuw te bouwen woningen en zetten sterker in op bouwen voor doorstroming en voor kleinere huishoudens.
- We vergroten de diversiteit aan woonmilieus door het ontwikkelen van hoogstedelijke milieus en vergroten van het aanbod aan stedelijke milieus.
- We versterken de bestaande woonmilieus. We zetten in op ingrepen op wijk en buurtniveau en in kleinere kernen. Hiermee sluiten we aan op de demografische transitie van kleinere wordende huishoudens en vergrijzende bevolking. Hierbij bieden we ruimte voor de doorstroming op de woningmarkt en zo ruimte voor betaalbare woningen voor gezinnen , bijzondere doelgroepen en lage inkomens.

De juiste plek: Woningbouw als hefboom

We hanteren het nabijheidsprincipe. Door de woningbouwopgave zoveel mogelijk te realiseren binnen het bestaand bebouwd gebied in nabijheid van bestaande voorzieningen vergroten we het draagvlak voor deze voorzieningen en maken we het mogelijk om andere opgaven gelijktijdig aan te pakken vanuit het principe 'werk-met-werk-maken':

- We zetten in op toevoegen van hoogstedelijke milieus in nabijheid van intercity stations.
- We zetten in op het toevoegen van stedelijke milieus in nabijheid van Sprinter-stations of BRT-haltes.
- We zetten in op revitalisering van de naoorlogse wijken omdat daar de hefboomwerking groot is.
- We zetten in op de leefbaarheid en vitaliteit van dorpen en kleine kernen.
- We bouwen op locaties die veilig zijn en een gezonde omgeving bieden.
- Na afronding van reeds vastgestelde grootschalige uitleglocaties, is er in de regio alleen ruimte voor grootschalige uitleglocaties, als er essentiële meekoppelopgaven zijn.

Zo wordt woningbouw benut als motor voor meerdere maatschappelijke doelen. Het leidt tot een inzet van woningen naar typen opgaven volgens onderstaande tabel.

TYPOLOGIE	WONINGBOUW-AANTALLEN	TOELICHTING
Hoogstedelijk – Stedelijk (intercity en sprinter stations, BRT-haltes) Breda, Tilburg, Waalwijk (kern), Sprang, Oosterhout, Etten-Leur, Goirle, Drunen (kern), Vlijmen (kern) en Nieuwkuijk (kern), Werkendam (kern), Hank (kern), Nieuwendijk (kern), Almkerk (kern), Sleeuwijk (kern), Zevenbergen (kern), Rijen (e.o.), Oisterwijk (kern), Terheijden (kern), Loon op Zand	50.000 – 63.000	De voorgenomen ontwikkelingen in de twee hoogstedelijke kernen (inclusief de revitaliserings opgaven in Breda en Tilburg) komen al tot 50.000 woningen. De kernen* binnen de SRBT die zo gelegen zijn dat zij een (hoog)stedelijke ontwikkelprofiel hebben (door de aanwezigheid van stations, OV-verbindingen, economie en fietsbereikbaarheid) staan eveneens voor een stevige woningbouwopgave. Hierdoor is de totale (hoog) stedelijke woningbouwopgave aanzienlijk groter dan de opgave in de beide centrum steden. Daarom is 50.000 woningen heel krap en 63.000 nog altijd krap, maar realistisch te noemen. *** Economische krachtige steden Oosterhout en Waalwijk; cluster Werkendam; kernen met OV knoop waarde zoals Etten-Leur, Zevenbergen, Rijen en Oisterwijk; binnen de 15 min fietsafstand van Breda en Tilburg zoals Bavel, Terheijden, Goirle en Berkel-Enschot en Vlijmen t.o.v. 's-Hertogenbosch.**
Leefbaarheid en vitaliteit dorpen (dorpenstrategie) Alphen Chaam, Baarle-Nassau, Geertruiden-berg, Zundert, Hilvaren-beek, Moerdijk (behalve Zevenbergen), Dongen, Oisterwijk (behalve Oisterwijk), Waalwijk (behalve Waalwijk en Sprang), Drimmelen (behalve Terheijden), Heusden (behalve Drunen, Vlijmen en Nieuwkuijk), Altena (behalve Werkendam, Hank, Nieuwendijk, Almkerk en Sleeuwijk), Gilze en Rijen (behalve Rijen e.o.)	10.000 – 12.000	Om de leefbaarheid binnen de dorpen en kleine kernen te behouden dient daar geïntensiveerd en geïnvesteerd te worden. Uitgaande van in de RIA's voorgedragen plannen in kernen die vallen buiten het hoogstedelijke- en stedelijke aandachtsveld en buiten de revitaliseringsopgave is ca 10.000 woningen realistisch.
Revitalisering van naoorlogse buurten en wijken Verdeeld over alle kernen in de regio, dus in stad en dorp.	20.000 – 25.000	De omvang aan na-oorlogse woningen in de SRBT regio is ca. 198.000 woningen oftewel 48% van de totale voorraad (periode '45 – '85, bron CBS). Er wordt uitgegaan van een revitalisering en herstructureringsopgave met toevoeging en intensivering in deze gebieden van ca. 12%. Het toevoegen van 12% woningen is, gezien in Nederland gedane verkenningen, voorzichtig en daarmee qua omvang realistisch.
Totaal	**80.000 – 100.000**	

3.4 Versnellen mobiliteitstransitie en vergroten nabijheid

Meer mobiliteitsgelijkheid

Mobiliteitstransitie is de randvoorwaardelijke sleutel voor de verstedelijkingsopgaven in de SRBT en noodzakelijk om te voorzien in een goed bereikbaarheidsniveau voor alle inwoners van de SRBT.
De groei van de regio zorgt voor een groei van mobiliteit. De veranderingen in de maatschappij leiden tot een ander gebruik van mobiliteit. Beide ontwikkelingen maken het noodzakelijk om een andere invulling te geven aan de manier waarop de mobiliteitsbehoefte wordt geaccommodeerd. Op zo'n wijze dat we de regio letterlijk in beweging kunnen houden.

- Brabant en onze regio wordt door de groei en de toegenomen economische kracht stedelijker. Onze inwoners zullen zich daardoor ook stedelijker gaan gedragen en verplaatsen. We zetten in op, stimuleren en bieden ruimte voor verandering van mobiliteitsgedrag van inwoners en bezoekers van de SRBT.
- We versnellen de mobiliteitstransitie door in te zetten op drie onderscheidende aspecten: verbeteringen in de systemen ('hardware'), de sturing van programma ('orgware'), de stimulering van duurzaam mobiliteitsgedrag ('mindware') en de inzet van smart mobility ('software').
- We passen onze infrastructuur aan zodat we deze beter kunnen benutten.
- We definiëren het stedelijk veld mede aan de hand van fietsreisafstanden.
- We realiseren een schaalsprong (H)OV en spoor.
- We houden vast aan reeds ingezette maatregelen en oplossingen voor een aantal knelpunten in de automobiliteit.

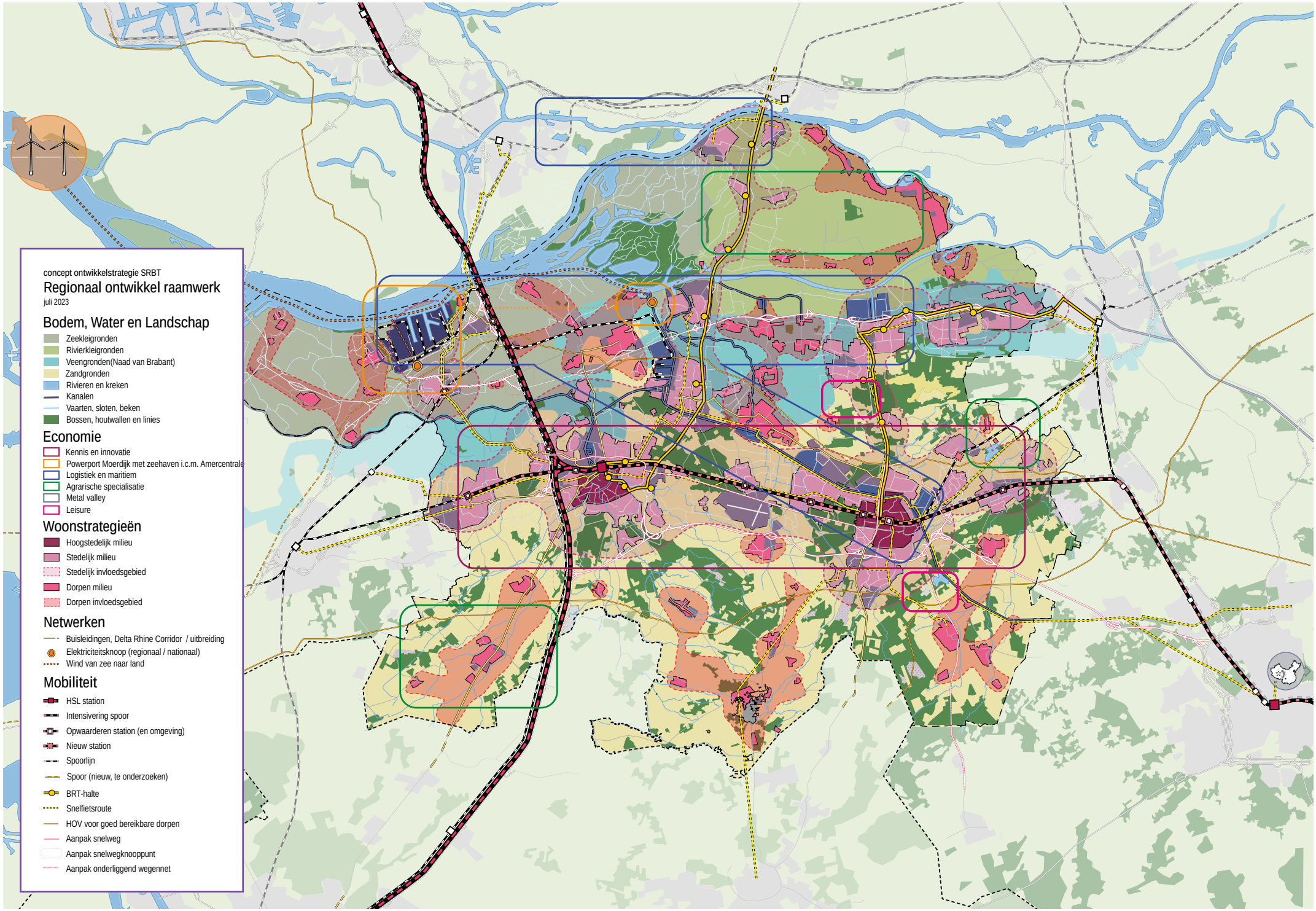

3.5 Groen en voorzieningen groeien mee met verstedelijking

Verstedelijking bevordert gezondheid in SRBT

Verstedelijking is -nadrukkelijk - niet synoniem aan verstening. De kwaliteit en leefbaarheid van onze steden en dorpen en van onze wijken en buurten is sterk afhankelijk van de aanwezigheid van culturele en sociaal-maatschappelijke voorzieningen en van de aanwezigheid van groen in de directe omgeving met een toegankelijk en nabijgelegen buitengebied.

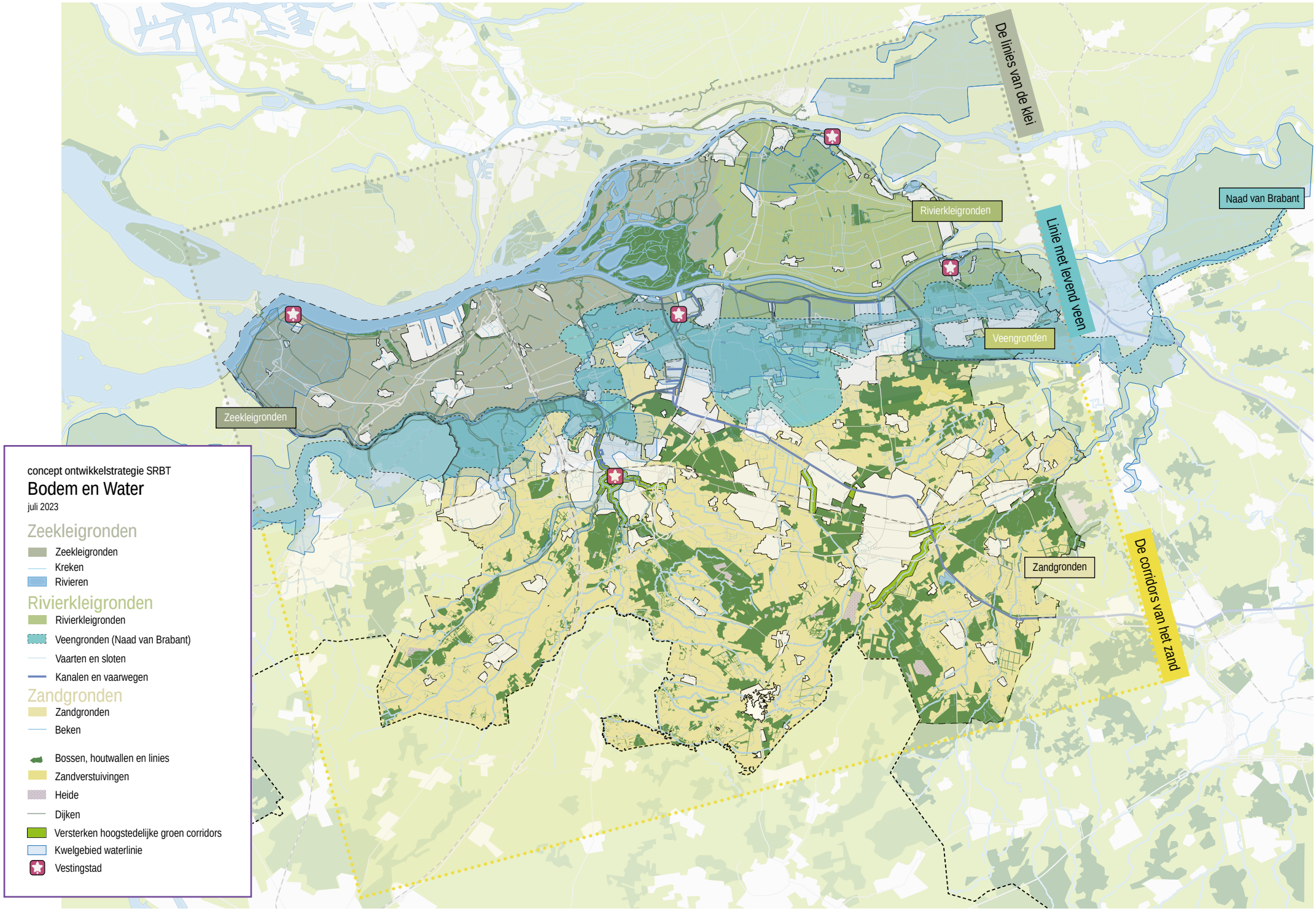
- Vanuit het perspectief van leefbaarheid dragen we zorg voor het sociaal-maatschappelijke voorzieningenniveau.
- De groei van (hoog)stedelijkheid is onlosmakelijk verbonden aan een kwalitatieve groei en verbreding van de (culturele) voorzieningen.
- We werken aan duurzame verstedelijking met behoud van de unieke kernwaarden van het landschap. Als “proeftuin voor nieuwe stedelijkheid” verstedelijken we met respect voor de verschillen tussen en de waarde van dorp en stad. Gericht op leefbare kernen met landschap dichtbij. Dorpen strategieen moeten daarbij helpen.
- We zetten in op een aantrekkelijke, leefbare, biodiverse en klimaat adaptieve regio die uitnodigt tot en ondersteunend is aan een gezonde leefstijl. Daarvoor is een netwerk van groen en blauw op alle schaalniveaus noodzakelijk: van woning, buurt en wijk, naar stad, buitengebied, Natuur Netwerk Brabant en Natura2000-gebieden.
- We bouwen klimaat adaptief en houden water zo lang mogelijk vast ook in de bebouwd gebied.
- Door het beter benutten van infrastructuur en het terugdringen van het ruimtebeslag voor mobiliteit ontstaat in de openbare ruimte meer ruimte voor klimaatopgaven, het vasthouden van water en meer (bio divers) groen.
- We bouwen natuurinclusief, we hanteren niet meer een strikte scheiding tussen stad en land - dus ook niet een strikte, functionele, territoriale scheiding tussen mens, plant en dier.
- Het landschap is nabij en toegankelijk en op een prettige en aangename manier te bereiken.
- Als contramal van de verstedelijking, om de nabijheid van landschap te behouden en om verbinding tussen de landschappen rondom de kernen te borgen zorgen we voor de kwaliteit en continuïteit van de groen blauwe structuren tussen de kernen en over de infrastructurele verbindingen.

concept ontwikkelstrategie SRBT
Regionaal ontwikkel raamwerk
juli 2023
Bodem, Water en Landschap
Zeekleigronden
Rivierkleigronden
Veengronden(Naad van Brabant)
Zandgronden
Rivieren en kreken
Kanalen
Vaarten, sloten, beken
Bossen, houtwallen en linies
Economie
Kennis en innovatie
Powerport Moerdijk met zeehaven i.c.m. Amercentrale
Logistiek en maritiem
Agrarische specialisatie
Metal valley
Leisure
Woonstrategieën
Hoogstedelijk milieu
Stedelijk milieu
Stedelijk invloedsgebied
Dorpen milieu
Dorpen invloedsgebied
Netwerken
Buisleidingen, Delta Rhine Corridor / uitbreiding
Elektriciteitsknoop (regionaal / nationaal)
Wind van zee naar land
Mobiliteit
HSL station
Intensivering spoor
Opwaarderen station (en omgeving)
Nieuw station
Spoorlijn
Spoor (nieuw, te onderzoeken)
BRT-halte
Snelfietsroute
HOV voor goed bereikbare dorpen
Aanpak snelweg
Aanpak snelwegknooppunt
Aanpak onderliggend wegennet

04 De inzet

In dit hoofdstuk wordt de inzet van de stedelijke regio toegelicht en wordt de ontwikkelrichting van de SRBT beschreven. Dit doen we aan de hand van thematische kaarten en beschrijvingen.

De hiernaast getoonde kaart van de Ontwikkelstrategie voor de SRBT verbeeld de hoofdlijnen van de inzet; ze bevat de voor de SRBT meest relevante selectie van de uitgebreidere, thematische kaarten.

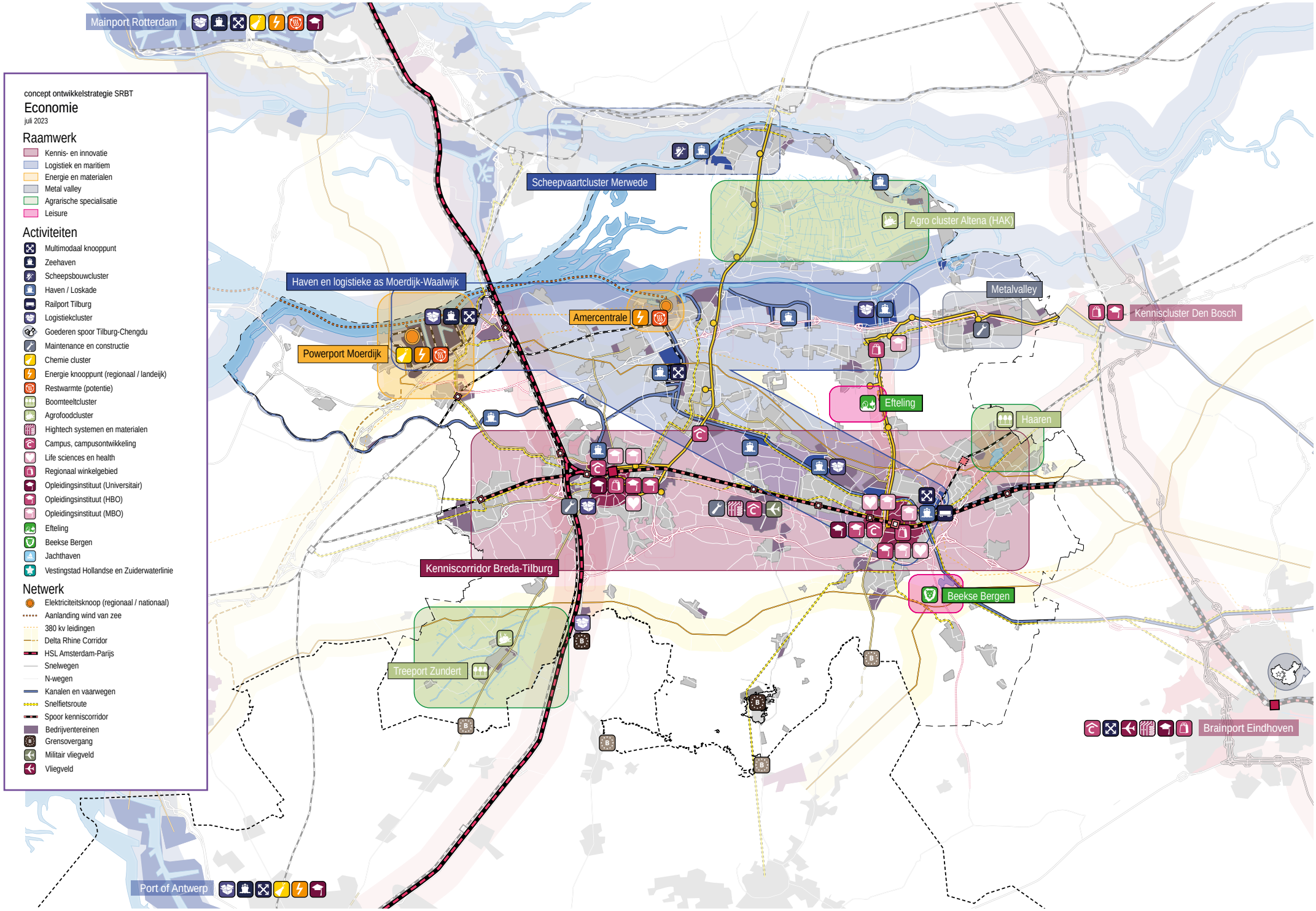

De linies van de klei
Naad van Brabant
Rivierkleigronden
Linie met levend veen
Veengronden
Zeekleigronden
Zandgronden
De corridors van het zand
concept ontwikkelstrategie SRBT
Bodem en Water
juli 2023
Zeekleigronden
Zeekleigronden
Kreken
Rivieren
Rivierkleigronden
Rivierkleigronden
Veengronden (Naad van Brabant)
Vaarten en sloten
Kanalen en vaarwegen
Zandgronden
Zandgronden
Beken
Bossen, houtwallen en linies
Zandverstuivingen
Heide
Dijken
Versterken hoogstedelijke groen corridors
Kwelgebied waterlinie
Vestingstad

4.1 Bodem en Water

Bodem en water zijn sturend in de opgaven, (her)inrichting en gebruik van de ruimte. Vanuit de opbouw van onze ondergrond maken we onderscheid tussen ‘Linies van de klei’ en ‘Corridors van het zand’. Daarom zetten we in op:

- De landbouwtransitie op basis van de ondergrond en het watersystemen die gericht is op het zoeken naar en bieden van perspectief. Ook waarbij de oplossingsrichtingen voor de landbouwtransitie zijn divers zullen zijn. De voor SRBT opgestelde verkenning voor de transitie van landschap en landbouw opgesteld (zie: bijlage 2) in te brengen in het BPLG en GGA processen in met de in 3.1 genoemde ontwikkelprincipes als voorzet voor gebiedsgerichte transities.
- De als ‘Linies van de klei’ en ‘Corridors van het zand’ onderscheidde systemen sterker te maken, elk op zich én als een samenhangend en samenwerkend systeem.
- Het middels (ontwerpend)onderzoek vergroten en delen van kennis over de gezamenlijke opgaven, zoals materiaaltransitie en circulariteit, de verhoging van de biodiversiteit , het terugdringen van de uitstoot van CO2 en stikstof, de klimaatadaptatie en de omgang met cultuurhistorische waarden.
- Inzet op wateropgaven: in de klei gebieden overwegend gericht op waterveiligheid als gevolg van (zee) waterspiegelstijging; op de zandgronden overwegend gericht op het vasthouden van water om verdroging tegen te gaan en de grondwater (en drinkwater) voorraden op peil te houden; in de kwelgebieden en de daar aanwezige gebieden met (potentieel) levend veen het versnellen van de transitie naar op kwelnatuur en -cultuur gerichte inrichting en gebruik.

De ondergrond van de SBRT bestaat in het zuiden uit zandgronden en in het noorden uit rivierklei en zeeklei. In de verkenning (zie: bijlage 2) benoemen we dit onderscheidt als *Linies van de klei* en *Corridors van het zand*. Kenmerkend voor de zandgronden is het in het landschap ingesleten bekenstelsel met daartussen hoger zandruggen met bossen en heide. De kleigronden worden gekenmerkt door een stelsel van rivieren, met dijken en gebieden waar de getijdenwerking invloed op heeft. Op de grens van deze twee ondergronden ligt de ‘naad van Brabant’, een gebied waar, door kwelstromen, een landschap is met onder andere levend veen.

concept ontwikkelstrategie SRBT
Economie
juli 2023
Raamwerk
Kennis- en innovatie
Logistiek en maritiem
Energie en materialen
Metal valley
Agrarische specialisatie
Leisure
Activiteiten
Multimodaal knooppunt
Zeehaven
Scheepsbouwcluster
Haven / Loskade
Railport Tilburg
Logistiekcluster
Goederen spoor Tilburg-Chengdu
Maintenance en constructie
Chemie cluster
Energie knooppunt (regionaal / landelijk)
Restwarmte (potentie)
Boomteeltcluster
Agrofoodcluster
Hightech systemen en materialen
Campus, campusontwikkeling
Life sciences en health
Regionaal winkelgebied
Opleidingsinstituut (Universitair)
Opleidingsinstituut (HBO)
Opleidingsinstituut (MBO)
Efteling
Beekse Bergen
Jachthaven
Vestingstad Hollandse en Zuiderwaterlinie
Netwerk
Elektriciteitsknoop (regionaal / nationaal)
Aanlanding wind van zee
380 kv leidingen
Delta Rhine Corridor
HSL Amsterdam-Parijs
Snelwegen
N-wegen
Kanalen en vaarwegen
Snelfietsroute
Spoor kenniscorridor
Bedrijventereinen
Grensovergang
Militair vliegveld
Vliegveld
Mainport Rotterdam
Scheepvaartcluster Merwede
Agro cluster Altena (HAK)
Haven en logistieke as Moerdijk-Waalwijk
Amercentrale
Powerport Moerdijk
Metalvalley
Kenniscluster Den Bosch
Efteling
Haaren
Kenniscorridor Breda-Tilburg
Beekse Bergen
Treeport Zundert
Brainport Eindhoven
Port of Antwerp

4.2 Economie

We hanteren een brede en gerichte aanpak op de verschillende aspecten van onze regionale economie. Daarom zetten we in op:

Human Centered Innovation

- Een ruimtelijk-economische hoofdstructuur voor human centred innovation. Bestaande uit hoogstedelijke en stedelijke interactie- en innovatiemilieus in het kenniscorridor Breda – Tilburg. Met campussen gericht op innovatie en interactie tussen, kennis instituten, onderwijsvoorzieningen, internationale culturele voorzieningen, regionale maatschappelijke voorzieningen.
- Het ondersteunen en uitbouwen van het economische ecosysteem voor human centred innovation.
- Het ontwikkelen en opzetten van een aantal fieldlabs voor human centered innovation, verspreid in de regio. Zo kan kennis en kunde sterker worden benut in de agrarische sector, logistiek en de maakindustrie en om voorzieningen en leisure “smart” te maken.

Versterken van het sterke economisch klimaat

- Het voorkomen dat arbeid ‘de stad uit wordt geduwd’ door het in de steden houden van ruimte voor werken en voorzieningen door deze functies meer in (nabijheid van) wonen te integreren. Dit vraagt zowel om ruimte in stedelijk gebied in de vorm van moderne mix van functies en hoogstedelijke interactiemilieus, als om ruimte buiten het stedelijk gebied.
- Versterken en verduurzamen van multimodale complexen. Bijvoorbeeld door het verbreden van kanalen, moderniseren van havens en betere weg, rail en buis koppelingen te realiseren.
- Het duurzaam doorontwikkelen van het sterk aanwezige leisure klimaat als onderdeel van de economische sector en als onderdeel van een breed vestigingsklimaat.
- Het versterken van de agrarische specialisaties in Altena en de twee boomteelt clusters op de zandgronden van Zundert en Oisterwijk/Haaren.
- Het behouden en versterken van de in de gehele regio aanwezige brede economische verscheidenheid inclusief die op het platteland.

Powerport Moerdijk

- Powerport Moerdijk, waarbinnen opgaven en mogelijkheden voor energietransitie, verzwaring elektriciteitsnetwerken, verduurzaming warmtenet, elektrificatie (petro)chemische industrie, grondstoffentransitie circulair biobased chemie en tri-modale (weg, rail, buis) aansluiting op een zeehaven samenkomen.
- Daarom is een gebiedsgerichte, integrerende aanpak noodzakelijk om o.a. het totale energiesysteem en netwerk(congestie), elektrificatie van industrie, circulaire samenleving, alternatieve duurzame bronnen voor warmte, transport van energiedragers en grondstoffen via buis (Delta Rhine Corridor) zowel ruimtelijk, systemisch als sociaal-maatschappelijk (leefbaarheid) met elkaar in verband te brengen. Ook de relatie met de toekomst van de Amercentrale in Geertruidenberg is van (boven)regionaal belang. SRBT kan en wil toonaangevend zijn op de hier spelende onderwerpen en de transities ‘schragen en stimuleren’ en zoekt o.a. via het MIEK- en ontwerptafels voor afstemming, prioritering en sturing met Provincie en Rijk.

Breed vestigingsklimaat

- Een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Een van de manieren waarop we werken aan het vestigingsklimaat is door landschap te benaderen als een economische vestigingsvoorwaarde[4]. Door versterking van de diversiteit aan landschappen, door onze unieke leisure positie en de recreatiemogelijkheden zijn en blijven we aantrekkelijk voor onze bewoners, voor bezoekers en voor ondernemers.
- Het verdiepen en verbreden van kennis en inzichten in de ontwikkeling van de regionale economie en de daaraan gerelateerde ontwikkelingen van de arbeidsmarkt in profiel en omvang.

[4] **Zie ook:** Community of Practice ‘Landschap als vestigings- voorwaarde’ - Vereniging Deltametropool

In het economisch profiel van de SRBT onderscheiden we vier elkaar kruisende transities:

Human Centered Innovation

Met HCI onderscheid de SRBT zich nationaal en internationaal. De transitie naar een kennisintensieve, digitale en circulaire economie vraagt om werkmilieus die meer dan vroeger met elkaar verbonden zijn. Stedelijke innovatiemilieus, fieldlabs, campussen en klassieke bedrijventerreinen vormen met elkaar een innovatie ecosysteem. De innovatie werkt breed door in de maatschappij; in de agrarische sector, de leisure, de zorg etc.

Circulaire en duurzame economie

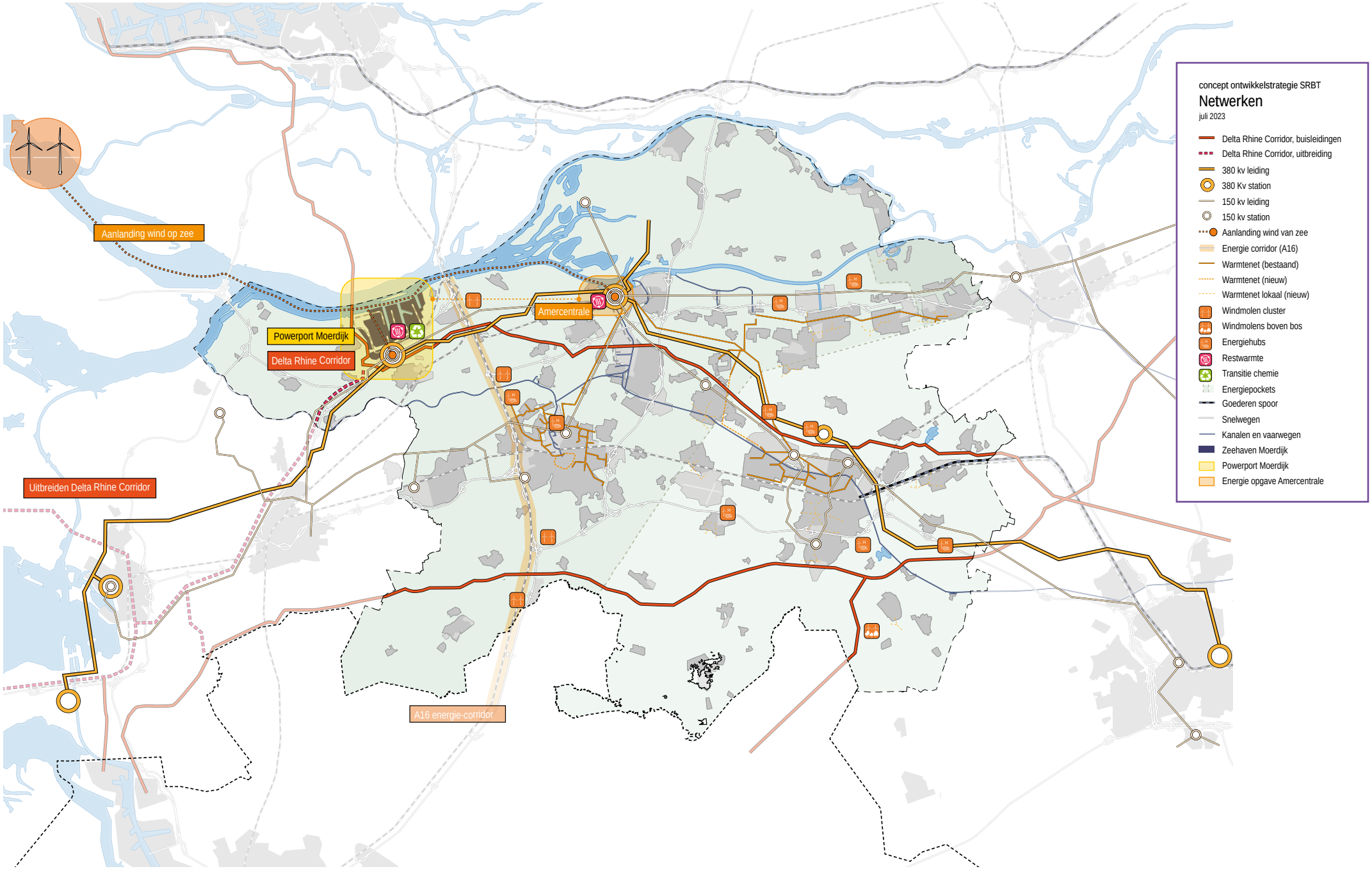
Het circulaire maken van onze industrieën en bedrijven biedt een grote kans voor het versterken toekomst-bestendig maken van de werkgelegenheid. Enerzijds door het zoeken naar uitwisseling tussen reststromen tussen bedrijven onderling. Anderzijds door het efficiënter en zuiniger maken van processen. Het is noodzakelijk en vanzelfsprekend dit te koppelen aan revitalisering van bedrijventerreinen.

Brede basis van logistiek en maakindustrie

De brede basis aan logistiek en maakindustrie ontwikkelen we door tot koploper in duurzaam vervoeren en produceren.

De economie als gevolg van de groei

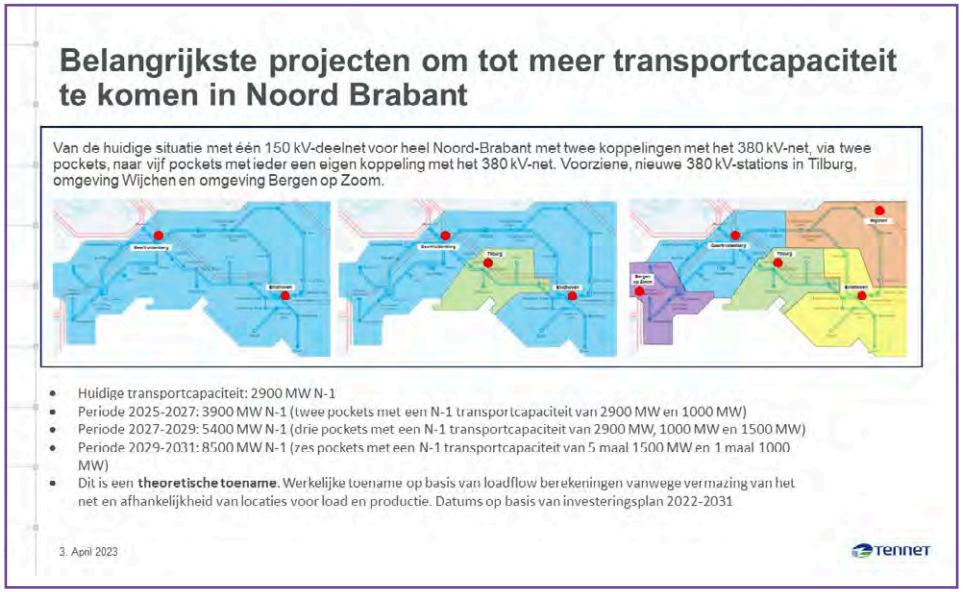
De veranderende behoefte aan maatschappelijke diensten, cultuur, voorzieningen en dienstverlening is zowel het gevolg van autonome demografische ontwikkeling als van de ontwikkeling van de economie en bevolking die voorkomt uit het meer stedelijke profiel van de SRBT.

Aanlanding wind op zee
Powerport Moerdijk
Delta Rhine Corridor
Amercentrale
Uitbreiden Delta Rhine Corridor
A16 energie-corridor
concept ontwikkelstrategie SRBT
Netwerken
juli 2023
Delta Rhine Corridor, buisleidingen
Delta Rhine Corridor, uitbreiding
380 kv leiding
380 Kv station
150 kv leiding
150 kv station
Aanlanding wind van zee
Energie corridor (A16)
Warmtenet (bestaand)
Warmtenet (nieuw)
Warmtenet lokaal (nieuw)
Windmolen cluster
Windmolens boven bos
Energiehubs
Restwarmte
Transitie chemie
Energiepockets
Goederen spoor
Snelwegen
Kanalen en vaarwegen
Zeehaven Moerdijk
Powerport Moerdijk
Energie opgave Amercentrale

4.3 Netwerken en energiesysteem

Onderdeel van het verduurzamen van ons energie gebruik is het herinrichten en versterken van ons elektriciteit netwerk. Daarom zetten we in op:

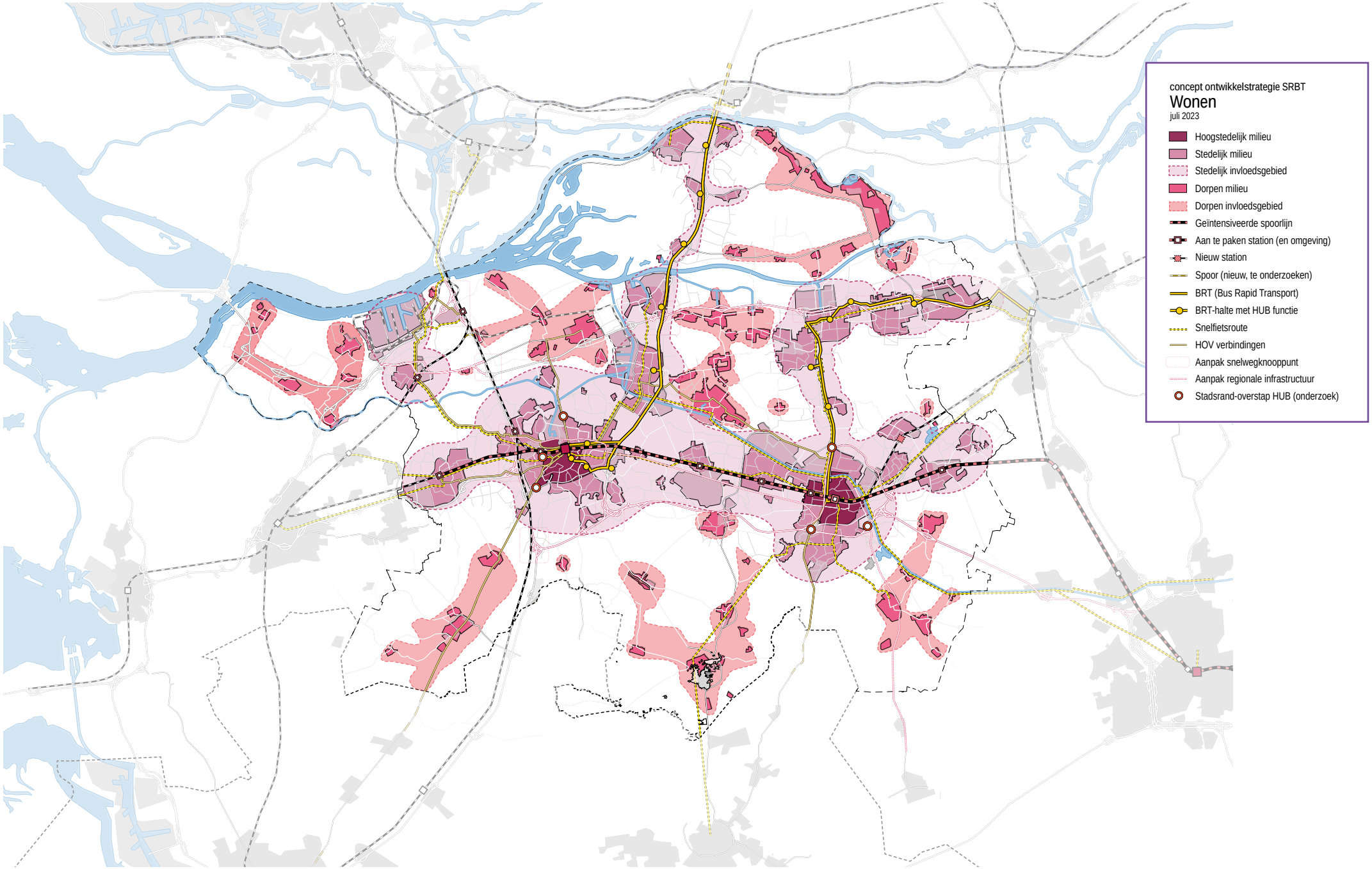
- Door het stijgende aandeel aan elektriciteit in ons energie verbruik en decentrale opwek wordt het net zwaarder belast en ontstaat (het risico op) netcongestie. Om dat te voorkomen wordt gewerkt aan het dichter bij elkaar brengen van de vraag en aanbod aan elektriciteit.
-
- Landelijk wordt daarin de eerste stap gezet door het 380kV net op te delen in pockets. Hierdoor ontstaat een eilanden structuur waarin vraag en aanbod bij elkaar worden gebracht en voorkomen wordt dat de opgewerkte energie het hoofdnet in gaat. Zo wordt de capaciteit van het netwerk vergroot (beter benutten).
- Deze manier van het ordenen van ons energie netwerk moeten worden doorvertaald binnen de SRBT. Het heeft gevolgen op alle schaalniveaus van het netwerk en heeft impact op de inrichting van de ruimte in buurten en wijken. Bijvoorbeeld ruimtebehoefte voor een ander distributiesysteem, voor opslag capaciteit of voor de toename van het aantal transformatorhuisjes.

AVR
HITACHI

- Binnen Powerport Moerdijk komen opgaven en mogelijkheden voor energietransitie, verzwaring elektriciteitsnetwerken, verduurzaming warmtenet, elektrificatie (petro)chemische industrie, in combinatie met transitie circulair biobased chemie en tri-modale (weg, rail, buis) aansluiting op een zeehaven, samen.
- Dit vergt een gebiedsgerichte, integrerende aanpak om deze opgaven en de transitie van de Amercentrale zowel ruimtelijk, systemisch als sociaal-maatschappelijk (leefbaarheid) met elkaar in verband te brengen. Hiervoor wordt onder andere een ontwerptafel met rijk, provincie, regio en gemeenten ingericht
- Aantakking op de Delta-Corridor, zodat de SRBT aan dit aanwezige netwerk toegevoegde waarde voor aan haar economie ontleent.
- Het gezamenlijke warmtenet in onze regio (met daarin nu nog de Amercentrale als belangrijke bron) speelt een grote rol in de warmtetransitie voor de stedelijke regio Breda-Tilburg. Er is aangekondigd dat de Amercentrale op korte termijn zal stoppen met het leveren van warmte aan het warmtenet. Voor het voeden van het warmtenet moet een duurzame oplossing gezocht worden. In de SRBT worden daarom de mogelijkheden verkend van onder andere aquathermie, geothermie en het gebruik van de restwarmte van onze bedrijven om het warmtenet te vullen.

concept ontwikkelstrategie SRBT
Wonen
juli 2023
Hoogstedelijk milieu
Stedelijk milieu
Stedelijk invloedsgebied
Dorpen milieu
Dorpen invloedsgebied
Geïntensiveerde spoorlijn
Aan te paken station (en omgeving)
Nieuw station
Spoor (nieuw, te onderzoeken)
BRT (Bus Rapid Transport)
BRT-halte met HUB functie
Snelfietsroute
HOV verbindingen
Aanpak snelwegknooppunt
Aanpak regionale infrastructuur
Stadsrand-overstap HUB (onderzoek)

4.4 Wonen

We hanteren een uitgekiende combinatie van ontwikkelingen rondom bestaande en nieuwe OV-knooppunten en bij majeure werklocaties. Met parallel ontwikkelingen gericht op het handhaven van de leefbaarheid in kleine kernen middels dorpenstrategieen.
We handelen vanuit de opvatting dat de SRBT een samenhangende regio is; een daily urban system waarin gezamenlijk aan brede welvaart wordt gewerkt. Dit leidt tot de opstelling dat om in de veranderende behoeften en de regionale dynamiek te voorzien, alle kernen (dorps en stedelijk) een rol hebben en daarom programmatische ruimte hebben voor de duurzame, op een leefbare omgeving gerichte ontwikkeling van de SRBT.
Daarom zetten we in op:

Hoogstedelijke strategie

Breda en Tilburg maken een sprong in stedelijkheid door het ontwikkelen van een hoogstedelijk milieu. Daarom zetten we in op:

- Programmatische afstemming tussen Breda en Tilburg, gericht op versterken van verbinding, complementariteit en agglomeratie kracht.
- Het ontwikkelen van hoogstedelijke kennisclusters rond trein en ov-stations die onderling goed zijn verbonden en met comfortabel voor en na transport verbonden zijn met het omringende stedelijk gebied.
- ’t Zoet (Breda), innovatie district Nassau Wallon (Breda) en Kenniskwartier (Tilburg) als regionale sleutel-projecten, samenhang tussen deze gebieden en in samenwerking optrekken met de ontwikkeling van deze gebieden.
- Het verbinden van de hoogstedelijke gebieden met de andere economische polen in de SRBT zodat uitwisseling van kennis en kunde, goederen en talent zo effectief, impactvol, efficiënt en eenvoudig mogelijk is.
- Het inzetten, benutten en versterken van het verschil tussen beide hoogstedelijke gebieden.

Stedelijk strategie

Plekken in de SRBT met stedelijke plaatswaarde dragen bij aan de groeiende stedelijkheid van de regio. Daarom zetten we in op:

- Het ontwikkelen, investeren en intensiveren in stationsgebieden en rond haltes van de BRT, door het realiseren van hogere dichtheid en een stedelijke mix aan programma op deze plekken.
- Het vergroten van de rol van sprinter en intercity stations en BRT- en HOV-haltes als hub voor het niet stedelijke gebieden en het achterland.
- Creëren van meer stedelijkheid ter ondersteuning van economische krachtige kernen (Waalwijk, Oosterhout, Zevenbergen, Werkendam), gericht op het vergroten van nabijheid en het vestigingsklimaat.
- Het voortbouwen op het eigen, onderscheidende karakter van de ‘midsized’ kernen en kernen in het stedelijk veld. Met op dit eigen karakter aansluitende voorzieningen, profiel en dynamiek en centra met hoge verblijfswaarde.

Dorpen strategie

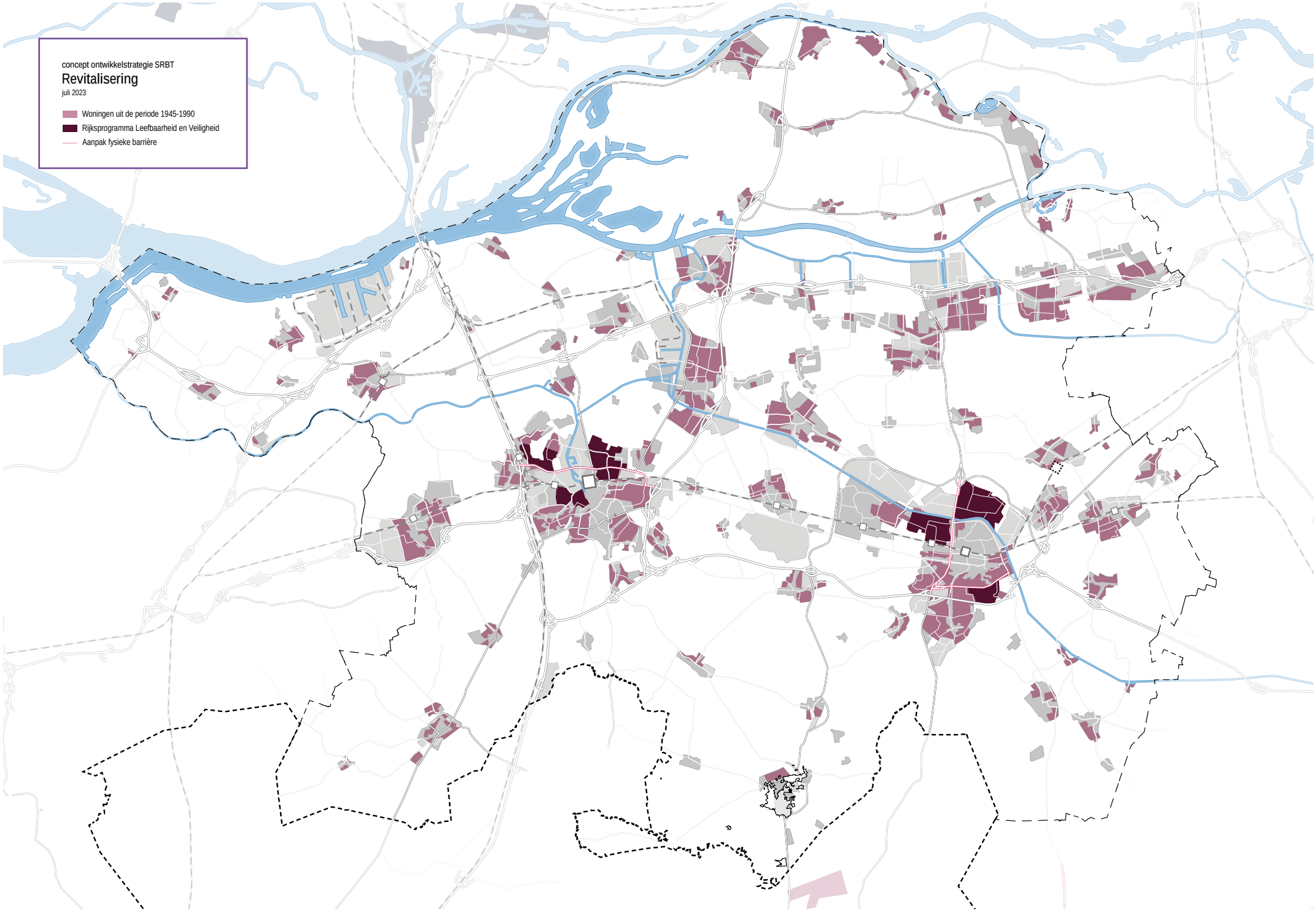
Leefbare en aantrekkelijke dorpen dragen bij aan de diversiteit en kwaliteit van de regio. We willen dat het toevoegen van woningen een maximale bijdrage levert aan de kwaliteit van de samenleving en de leefbaarheid van de dorpen. De dorpen kennen andere vraagstukken dan stedelijk gebied; de woningvoorraad is vaak nog eenzijdiger en het bezit veelal particulier. Dat vraagt om nieuwe sturingsmethodieken en scherpe analyse van de specifieke opgave en oplossingen. De dorpenstrategieën vormen een zeer wezenlijk onderdeel van de ontwikkelstrategie van de SRBT. Op de schaal van de SRBT lijken de lokale opgaven in de dorpen relatief beperkt maar bij elkaar opgeteld is de impact op de regio omvangrijk. Daarom zetten we in op:

- Het ontwikkelen van dorpenstrategieën bestaande uit (gezamenlijke) juridische, financiële, programmatische, methodische en ruimtelijke instrumenten die dienen ter ondersteuning van locatie specifieke opgaven.

- Het ontwikkelen van dorpen strategieën, gericht op behoud en versterking van de leefbaarheid, nabijheid en draagvlak van voorzieningen in dorpen, kleine kernen en buurtschappen. Onderzoek of en hoe programmatisch ruimte in en aan de rand van de kern kan worden ingezet voor maximaal effect op de breedte aan opgaven.
- De dorpen strategie is deels generiek, voor elk dorp en elke kleinen kern en deels afhankelijk van specifieke kenmerken, gerelateerd aan de ligging in het regionale netwerk en het landschap. We onderscheiden:
  - Dorpen in de klei;
  - Dorpen in het middengebied en
  - Dorpen op het zand.
- Het verbinden en delen van kennis en inzicht over (aspecten van) leefbaarheid en kwaliteiten van de dorpen. Om bij te dragen aan een regionaal gelijkaardig speelveld.
- Verkennen van het ontwikkelen van 'specials', zoals religieus, industrieel en defensie erfgoed. Gericht op samenwerking en kennisdeling.

Onderscheidende karakteristieken

- De **dorpen in de klei** liggen in open landschappen langs dijken en lijnstructuren; grote afstanden en waterveiligheid zijn belangrijke thema's
- De **dorpen in het middengebied** kenmerken zich door hun industrieel karakter, linten met grote fabriekscomplexen; ook de Langstraat is onderdeel van het midden gebeid met haar eigen kenmerkende opgave en kansen
- De **dorpen op het zand** zijn compacte vaak stervormige structuren in diverse en coulissen achtige landschappen; verdroging, transitie van de beekdalen en bereikbaarheid zijn hier de grootste opgaven.

concept ontwikkelstrategie SRBT
Revitalisering
juli 2023
Woningen uit de periode 1945-1990
Rijksprogramma Leefbaarheid en Veiligheid
Aanpak fysieke barrière

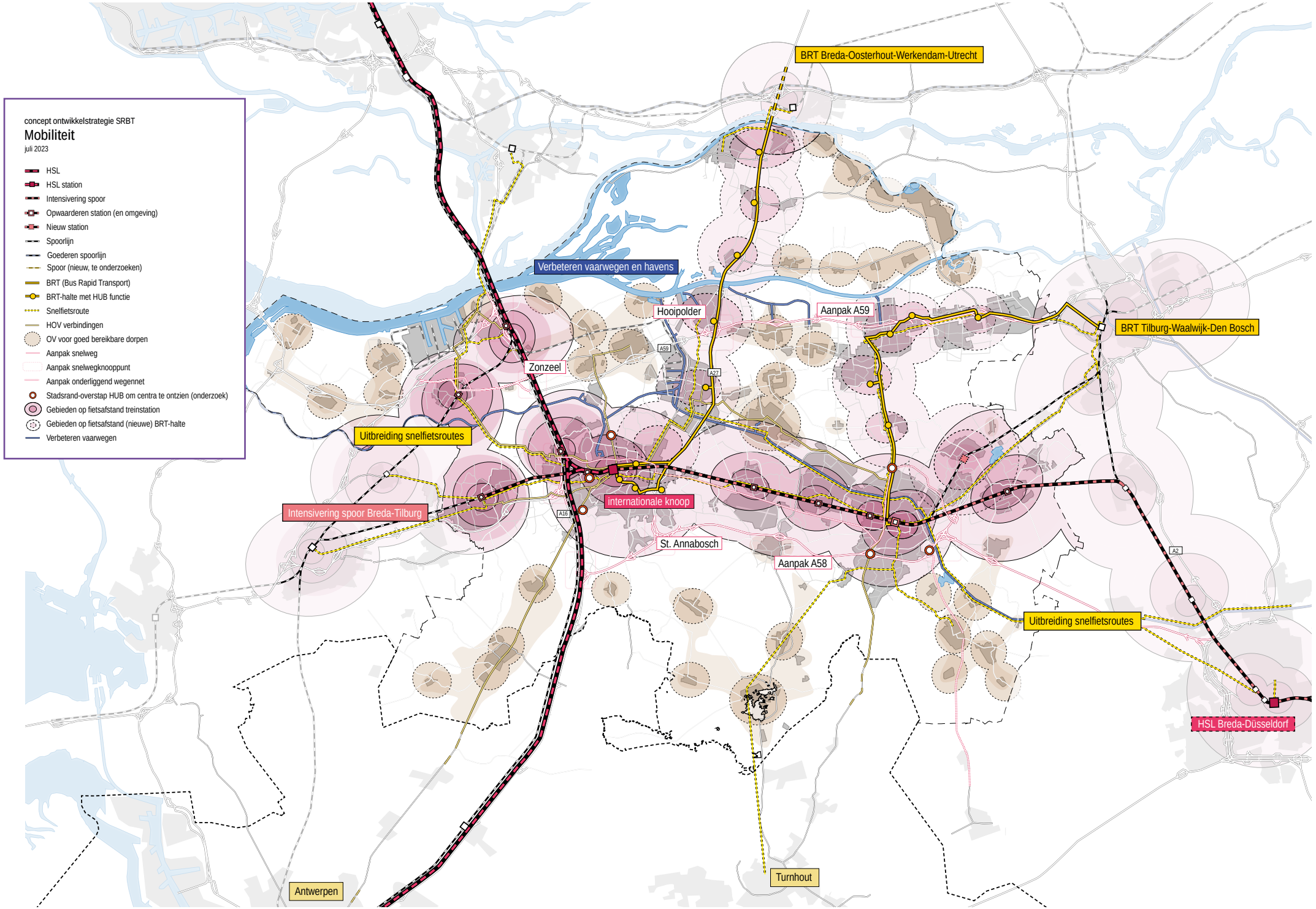
Revitaliseringsstrategie

In de woningvoorraad die is gerealiseerd tussen 1945 en 1985 is een grote sociale en fysieke duurzaamheidsopgave aan de orde. Door hierin te investeren, investeren we ook in de bestaande voorraad. Daarom zetten we in op:

- Het opstellen van een revitaliseringsstrategie voor de SRBT, gericht op kennisdelen over sociale en fysieke revitalisering.
- Het komen tot repetitieve oplossingen aansluitend bij het repetitieve karakter van de voorraad.
- Het verhogen van het tempo en de omvang van de woningbouw in de bestaande buurten en wijken.
- Het transformeren van de voorraad naar een meer toekomstbestendige, uit meer één en twee persoonshuishoudens bestaande bevolkingssamenstelling.

Voor de korte termijn heeft de revitalisering van onze naoorlogse wijken een hoge prioriteit omdat deze opgave in heel de regio voorkomt. Bijna 50% van de woningvoorraad in de SRBT is gebouwd in de periode tussen 1945 en 1985. De effecten van ingrepen is daarom groot: het kan op veel plekken worden toegepast en het heeft dan een grootste effect, voor een groot deel van onze inwoners als hefboom voor sociale opgave, klimaat opgave en duurzaamheidsopgave (kortom brede welvaart).

Doordat deze wijken in de zelfde periode met dezelfde bouwkundige staat en stedenbouwkundige opzet (‘stempels’ en ruim van opzet) zijn gebouwd kunnen we hier gezamenlijk een snelle slag met een hoog rendement maken.

concept ontwikkelstrategie SRBT
Mobiliteit
juli 2023
HSL
HSL station
Intensivering spoor
Opwaarderen station (en omgeving)
Nieuw station
Spoorlijn
Goederen spoorlijn
Spoor (nieuw, te onderzoeken)
BRT (Bus Rapid Transport)
BRT-halte met HUB functie
Snelfietsroute
HOV verbindingen
OV voor goed bereikbare dorpen
Aanpak snelweg
Aanpak snelwegknooppunt
Aanpak onderliggend wegennet
Stadsrand-overstap HUB om centra te ontzien (onderzoek)
Gebieden op fietsafstand treinstation
Gebieden op fietsafstand (nieuwe) BRT-halte
Verbeteren vaarwegen
BRT Breda-Oosterhout-Werkendam-Utrecht
Verbeteren vaarwegen en havens
Hooipolder
Aanpak A59
BRT Tilburg-Waalwijk-Den Bosch
Zonzeel
Uitbreiding snelfietsroutes
Intensivering spoor Breda-Tilburg
internationale knoop
St. Annabosch
Aanpak A58
Uitbreiding snelfietsroutes
HSL Breda-Düsseldorf
Turnhout
Antwerpen
A59
A27
A16
A2

4.5 Multimodale mobiliteitsaanpak

Om bereikbaar te blijven en ruimte te bieden voor de toename van het aantal inwoners, banen en economische activiteiten zetten we in op een combinatie van compact verstedelijken en het versnellen van de mobiliteitstransitie. We ontwikkelen daarvoor een samenhangend meerjarig multimodaal mobiliteitspakket waarbij we inzetten op de volgende vier aspecten:

Systeemsturing ('hardware')

Gericht op het verbeteren van ons mobiliteitssyteem. Daarvoor zetten we in op:

- Het verhogen van de frequentie van de treinen voor personenvervoer op het spoor, door het verplaatsen van doorgaande goederenvervoer naar alternatieve routes of alternatief vervoer.
- Transport via buisleidingen als onderdeel van het verbeteren van multimodaal vervoer en als onderdeel van een modal shift in het goederenvervoer, waaronder de aanleg van en aantakking op de Delta Rhine Corridor als onderdeel van de energie- en materialentransitie en als onderdeel van de opgave rondom het vervoer van gevaarlijke stoffen.
- Het onderzoeken naar en introduceren van nieuwe vormen van openbaar vervoer, collectief vervoer en gedeelde mobiliteit voor goed bereikbare dorpen.
- Het realiseren van regionale HOV verbindingen. Daarvoor verkennen we onder andere een HOV verbinding tussen Oosterhout en Waalwijk en hechten we belang aan versterking van de noord-zuid verbinding Breda-Gorinchem-Utrecht (BGU) via Oosterhout en Werkendam als belangrijke BRT-as.
- Het verbreden en transformeren van bestaande wegen en het aanleggen van nieuwe wegen om zo een beter benutting van het systeem te realiseren en ruimte voor andere vormen van mobiliteit vrij te maken ter ondersteuning van de (hoog)stedelijke transities.
- Het in de hele regio ontwikkelen van knooppunten van verschillend vervoersmodaliteiten (mobiliteit hubs) waar het makkelijk is over te stappen van het ene transportmiddel op het andere, waaronder openbaar vervoer en andere vormen van gedeelde mobiliteit. Onder andere ter benutting van de BRT.
- Het doorontwikkelen van station Lage Zwaluwe als mobiliteitshub, mede gericht op de bereikbaarheid van de Randstad, en als onderdeel hiervan het verbeteren van de kwaliteit van de stationsomgeving.

- Het verbreden van onze kanalen en het toegankelijk maken van havens zodat hogere vaarklasse onze inlandse havens fungeren als goederenhubs op de doorvoerlijn Rotterdam en het Europese achterland. De zeehaven van Moerdijk en Logistiekpark Moerdijk spelen daarin, samen met Waalwijk, Oosterhout en Tilburg een belangrijk rol.
- Het bevorderen van lopen en (elektrisch)fietsen als duurzame en gezonde manier van verplaatsen. Waaronder het verbeteren en uitbreiden van looproutes en het fietspaden en het (snel)fietsroute stelsel.

Programmasturing ('orgware')

Gericht op beter benutten van onze bestaande transport-lijnen door maatregelen om het transport en de mobiliteit beter te verdelen en de bestaande transportcapaciteit beter te benutten. Daarvoor zetten we in op:

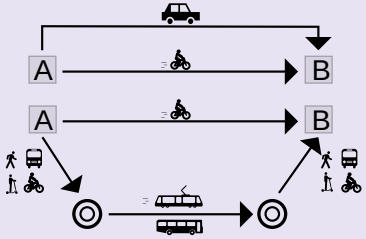
- Het organiseren van nabijheid. Door te verdichten rond alle stations in onze regio. Door hier intensiever te bouwen, functies te mixen en de bereikbarheid van de stations te verhogen.
- Het organiseren van nabijheid. Door te verdichten rond mobiliteitshubs, BRT en HOV knopen.
- Slim te verstedelijken. Door nabijheid en bereikbaarheid te organiseren voor alle lagen van onze bevolking, met name en met nadruk op de bereikbaarheid van lager betaalde banen. Zo bestrijden we vervoersarmoede en binden we praktisch geschoold talent aan onze regio.
- Slim te verstedelijken. Door in te zetten op een transitie naar en ruimte te bieden voor duurzame stadslogistiek.
- Het beïnvloeden van de mobiliteit en het mobiliteitsgedrag door parkeerbeleid, zowel bij nieuwe ontwikkelingen als in bestaande gebieden. De ruimte die daardoor vrijkomt kan worden ingezet voor de kwaliteit van de openbare ruimte, klimaat adaptatie en gezondheid.

8 principes mobiliteitsstrategie *'De mens centraal'*

1. Ieder mens telt

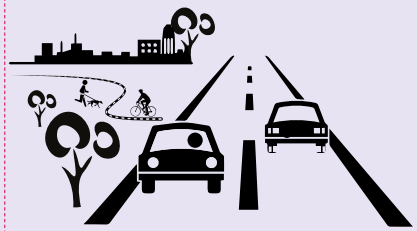
2. Keuze bieden
de kracht van de keten

3. Sturen op gedrag

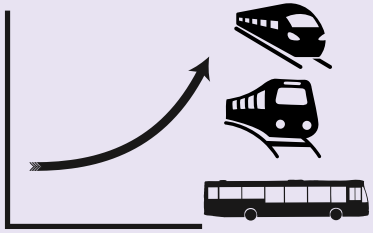
4. Ruimte maken met het autonetwerk

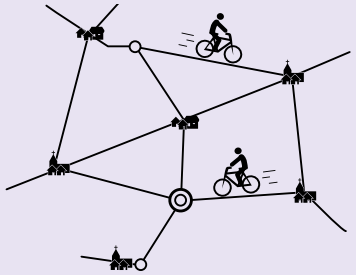
5. Zorgen voor nabijheid van voorzieningen

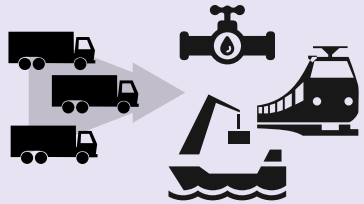
6. Versterken van het openbaar vervoer

7. Realiseren van een schaalsprong voor de fiets

8. Inzetten op een modal shift van logistiek

Afbeelding uit het concept multimodaal mobilitietspakket

Gedragsverandering (‘mindware’)

Gericht op het benutten van ontwikkelingen om het mobiliteitsgedrag te beïnvloeden richting duurzamere en gezondere manieren van verplaatsen. Daarvoor zetten we in op:

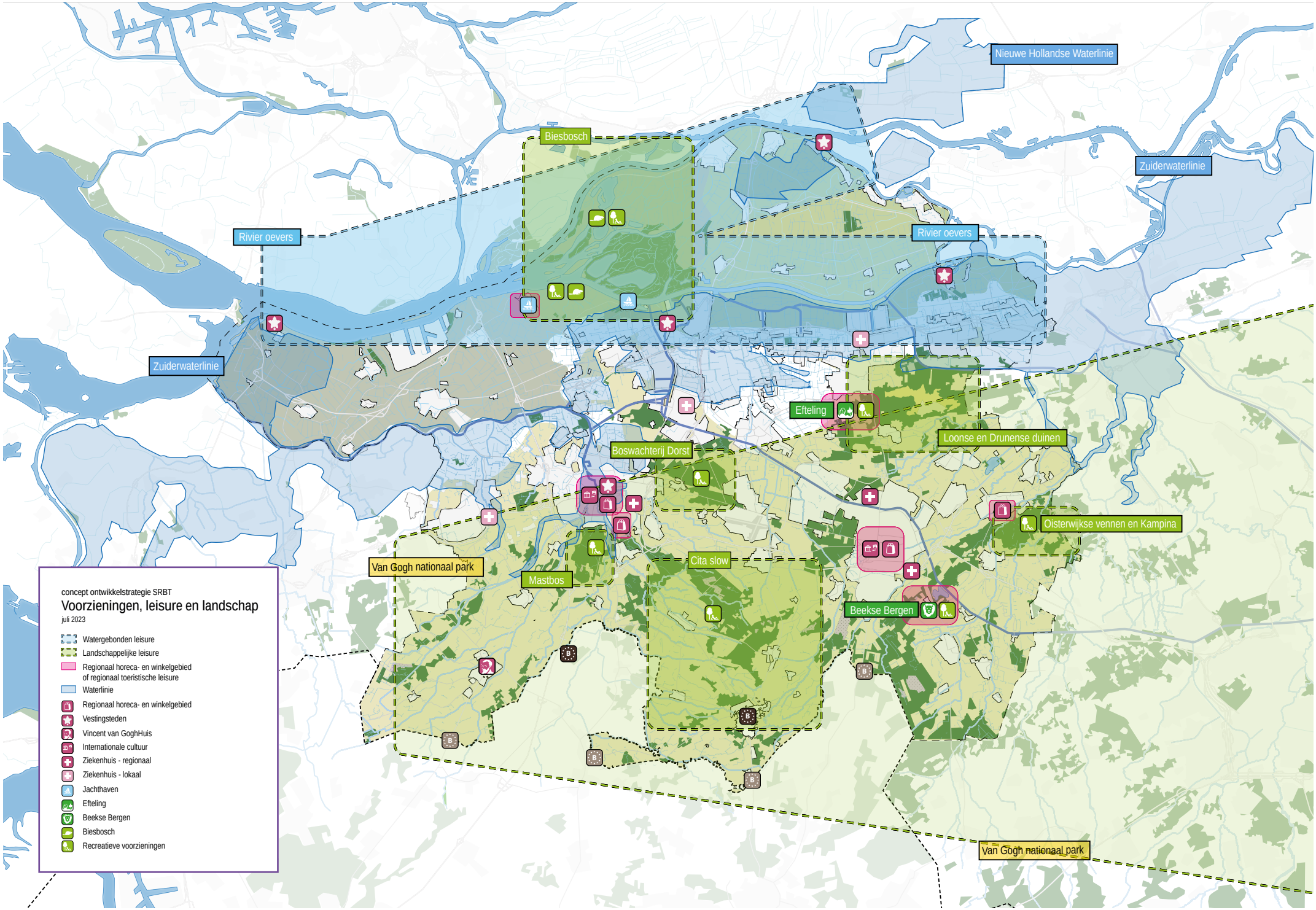
- Het uitbouwen we onze kennis over de mobiliteitsbehoefte en mobiliteitsgedrag door het toepassen van technologie en het gebruik van data om de mobiliteitstransitie te kunnen begeleiden en ontwikkelingen te kunnen stimuleren en programmeren. Dit betreft zowel personen- als goederenvervoer.
- Het verhogen van de frequentie en kwaliteit van openbaar vervoer op de stedelijke assen Tilburg – Waalwijk – ‘s-Hertogenbosch en Breda – Oosterhout – Werkendam – Utrecht. (BGU).
- Een directe, internationale intercity verbinding vanaf HSL-station Breda naar het Ruhrgebied.
- Het stimuleren van duurzame mobiliteit door het verhogen van het comfort van en gemak hiervan.
- Overleg met ondernemers en maatschappelijke partijen, zoals onderwijsinstellingen, om het verplaatsingsgedrag (of de spreiding daarvan) te beïnvloeden
- Differentiatie en diversiteit van maatregelen in de regio.
- Het belonen van duurzame en gezonde mobilteitskeuzes. Bijvoorbeeld door het bieden van voorrang aan gezonde verplaatsingen op routes en knopen en het aanpassen van parkeerbeleid.

Smart mobility (‘software’)

De inzet van nieuwe technologische ontwikkelingen (denk aan apps, regionaal verkeersmanagement via iVRI’s, autonoom/zelfrijdend vervoer etc) als instrument van mobiliteitsbeleid.

- Met de inzet van smartmobility richten we ons met name op het ondersteunen, versterken en versnellen van gedragsverandering, programmasturing en systeemsturing.

Deze inzet voor de multimodale mobiliteitsaanpak krijgt zijn concretisering in het mobiliteitspakket voor SRBT. Het mobiliteitspakket wordt een gemeenschappelijk pakket aan maatregelen van SRBT, provincie Noord-Brabant en Rijk. Niet alle gewenste mobiliteitsmaatregelen zullen gelijk kunnen worden uitgevoerd. Het wordt daarom een adaptief pakket dat SRBT, provincie en Rijk jaarlijks aanpassen en concretiseren op basis van nieuwe ontwikkelingen. SRBT, provincie en Rijk maken vervolgens jaarlijks gezamenlijk keuzes over de uitvoering van maatregelen. Afspraken daarover worden met het Rijk gemaakt in het BO MIRT en met provincie en regionaal samenwerkende gemeenten in de Regionale Mobiliteitsprogramma’s (RMP’s) die we jaarlijks vaststellen op regionale ontwikkeldagen en/of omgevingsdagen.

Nieuwe Hollandse Waterlinie
Zuiderwaterlinie
Biesbosch
Rivier oevers
Rivier oevers
Zuiderwaterlinie
Efteling
Loonse en Drunense duinen
Boswachterij Dorst
Oisterwijkse vennen en Kampina
Van Gogh nationaal park
Cita slow
Mastbos
Beekse Bergen
Van Gogh nationaal park
concept ontwikkelstrategie SRBT
Voorzieningen, leisure en landschap
juli 2023
Watergebonden leisure
Landschappelijke leisure
Regionaal horeca- en winkelgebied of regionaal toeristische leisure
Waterlinie
Regionaal horeca- en winkelgebied
Vestingsteden
Vincent van GoghHuis
Internationale cultuur
Ziekenhuis - regionaal
Ziekenhuis - lokaal
Jachthaven
Efteling
Beekse Bergen
Biesbosch
Recreatieve voorzieningen

4.6 Voorzieningen, leisure en landschap

Het verbeteren van de geestelijke en fysieke gezondheid draagt bij aan leefbaarheid. Daarom zetten we in op:

Voorzieningen

- Het ontwikkelen van een instrumentele, financiële en netwerk- strategie gericht op het in stand, toegankelijk en bereik houden van sociaal-maatschappelijke voorzieningen.
- Het verbreden en verbeteren van het (culturele) voorzieningen aanbod, aansluitend op en ondersteunend aan de verhoogde mate en omvang van stedelijkheid en de te realiseren hoogstedelijkheid.
- Het verbeteren van de kwaliteit van stads- en dorpsranden en het aansluitend buitengebied gebied toegankelijk maken als uitloopgebied.
- Het, als bijdrage aan de landbouwtransitie, verkennen van financiering van ecosysteemdiensten (inspanningen op het vlak van natuur- en landschapsontwikkeling, klimaat en wateropgaven en landschapsbeheer) door deze diensten te beschouwen als stedelijke voorziening.

Leisure

- Een sterk, duurzaam, gevarieerd en toegankelijk aanbod aan leisure in de regio.
- Het goed met elkaar verbinden van leisure concentraties, zoals de Beekse Bergen en de Efteling; de Biesbosch en de Loonse en Drunense Duinen.
- Het multiplier effect van toegankelijke (inter)nationaal aantrekkelijke leisure voor de leisure economie, de bewoners, de omgeving en het vestigingsklimaat.
- Het verbreden en versterken van landbouw en investeren in landschap en natuurontwikkeling en -beheer.

Landschapscorridors

- Het openhouden van landschappelijke gebieden in en tussen het (meer) verstedelijkte en meer te verstedelijken gebied en daartoe gezamenlijk verkennend onderzoek te doen naar de ontwikkeling van stadsregionale landsschapsparken in SRBT o.a. tussen: Etten-Leur en Breda; Breda, Gilze en Rijen en Oosterhout; Gilze en Rijen en Tilburg; Hilvarenbeek en Tilburg; Oisterwijk en Tilburg; Waalwijk, Drunen en 's-Hertogenbosch.
- Het inrichten van deze gebieden als natuurverbinding tussen zand en klei en als stedelijk recreatief gebied.
- Het voorkomen en opheffen van door infrastructuur ontstane barrières voor de natuurverbindingen en de recreatie.

Landschapselementen

- Het opstellen van een regionaal, inspirerend aanvalsplan landschapselementen met instrumentele, financiële en ontwerpmiddelen, gericht op het beiden van ruimte om natuur vrijer 'haar gang' te laten gaan door het hele landschap en als (aanvullend) alternatief voor de bossenstrategie.
- Een natuurlijke inrichting en de ecologische doorwaadbaarheid van ons landschap, in onbebouwde en bebouwd gebieden. Door ruimte voor natuur niet te beperken tot de Natura2000 gebieden en Brabantse ecologische hoofdstructuur bieden we meer ruimte voor biodiversiteit en natuur.
- Een klimaatadaptieve en natuurinclusieve (her)inrichting van het bestaande bebouwde gebied. De ingrepen die in de openbare ruimte plaats zullen vinden om ruimte te maken voor de energietransitie bieden hiervoor gelijktijdig mogelijkheden (om werk-met-werk te maken) én risico's (door het toenemende ondergrondse ruimtebeslag).
- Een raamwerk van landschapselementen op de zandgronden in de regio. Het gaat hierbij om landschapselementen tot maximaal 2 ha in punten, lijnen en vlakken. Hiermee wordt mede bijgedragen aan de doelen van het klimaatakkoord.

05 De aanpak

In de voorgaande hoofdstukken zijn de ontwikkelstrategie SRBT en de daarbij horende beleidsmatige (ruimtelijke) hoofdkeuzen beschreven - het wat.

In dit afsluitend hoofdstuk geven we op hoofdlijnen een doorkijk in de beoogde vervolgaanpak en implementatie van de ontwikkelstrategie - het hoe.

Hiermee leggen we een eerste basis voor een Uitvoeringsagenda SRBT 2030, die in de tweede helft van 2023 uitgewerkt moet worden. Die uitwerking loopt dan op met de eerste uitvoeringsafspraken die in dit kader met Rijk en Provincie in het BO-MIRT van het najaar van 2023 gemaakt gaan worden. Net als dit koersdocument zal ook de uitvoeringsagenda dynamisch en adaptief zijn op nieuwe kansen en ontwikkelingen.

5.1 Meervoudig samenwerken in en aan de SRBT

Dansen door schalen

De stedelijke regio Breda - Tilburg is vanuit sociografische perspectief een levend *daily urban system* waarin het merendeel van het maatschappelijk verkeer (verplaatsen, verhuizen, besteden, verzorgen, leren, recreëren etc.) van inwoners plaatsvindt. Qua bestuurlijke samenwerking en organisatie zien we in SRBT een palet aan formele en informele, territoriale - lees (sub)subregionale en ook bovenregionale - en sectorale samenwerkingsverbanden, -vormen en tafels. Zo bestaan er gemeenschappelijke regelingen (HvB en RWB), ontwikkelmaatschappijen (Midpoint en REWIN), subregionale verbanden op gebied van arbeidsmarkt, wonen, energietransitie (RES en REKS-n) en diverse GGA-verbanden op gebied van mobiliteit, water, natuur naast elkaar en die aansluiten bij verschillende opgaven, met elk zijn eigen dynamiek en speelveld. De SRBT – die zelf nog volop in ontwikkeling is - wil de samenwerking actief opzoeken en aangaan om zo elkaars kracht te benutten. Het is in dat opzicht voortdurend dansen ‘op’ en ‘door’ schalen.

Voor de opgaven in de fysieke leefomgeving is de SRBT in ieder geval een logische en krachtige schaal, temeer hier de verschillende territoriale en sectorale tafels elkaar inhoudelijk steeds meer raken. Ook worden we in toenemende mate op de schaal van de SRBT door de provincie en het rijk bevraagd. Het toenemend beroep dat hierdoor wordt gedaan op veelal ‘dezelfde’ expertise, capaciteit en agenda’s van bestuurders en ambtenaren moeten we daarom slim ontdubbelen en slank organiseren.

Regionale en interbestuurlijke samenwerking intensiveren

Met de interregionale samenwerking zoals die eerder met de regiodeal Makes and Moves en de RIA's is ontstaan en nu in het kader van de verstedelijkingsopgave is geïntensiveerd, zien we dat SRBT voor de opgaven in het fysieke domein een goed en toekomstgericht platform vormt voor samenwerking, integratie, integrale afstemming en krachten- en kennisbundeling op het systeemniveau van de stedelijke regio. In dat opzicht hebben de afgelopen twee jaar RIA's, de woondeal en deze Ontwikkelstrategie reeds belangrijke en stevige impulsen gegeven aan de inter- en intraregionale samenwerking in de nog 'jonge' SRBT. Het proces van het zogenaamde Ruimtelijk Voorstel geeft zowel aanleiding als platform om de **regionale** samenwerking - in ieder geval in de (fysieke) leefomgeving - in SRBT-verband verder met elkaar te verbreden, te verdiepen en te intensiveren.

Dat geldt ook voor de **interbestuurlijke** samenwerking. Samenwerking als 1 overheid is makkelijker gezegd dan gedaan. Dat is ook in het kader van de verstedelijkingsopgave gebleken. Het Huis van Thorbecke is overzichtelijk maar de entresol van de regio is nog best ingewikkeld als het bijvoorbeeld gaat om democratische legitimatie. Voor de samenwerking aan de verstedelijkingsopgave is BZK vanuit het Rijk de vooruitgeschoven post, die bovendien de regie op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland wil "hernemen". Maar wil je de opgaven echt robuust benaderen zoals de NOVI/NOVEX voorstaat, dan zijn ook andere departementen nodig. I&W is voor MIRT goed aangehaakt maar grotere betrokkenheid en inzet van EZK en LNV - en ook andere departementen - is nodig om tot werkende en elkaar versterkende aanpakken te komen. De rol van de 'tussenheid' van de provincie is cruciaal voor de volgende fase. De provincie Noord-Brabant wil een regierol nemen vanuit het principe 'structurerend waar het kan, sturend waar het moet'.

Naast het uitwerken van het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant in concrete uitvoeringsafspraken tussen rijk, provincie en regio, zal het samenwerkingsproces in het kader van het ruimtelijk voorstel de komende periode nieuwe leer- en ijkpunten bieden in de gezamenlijke zoektocht naar effectieve interbestuurlijke samenwerking. Meer regie door Rijk en Provincie vergt stevig samenspel met een krachtige regio. De SRBT wil zich op basis van wederkerigheid van de samenwerking hier constructief in opstellen en zelfbewust manifesteren en op organiseren. Met de BZK-pilot voor een Regionale Investeringsagenda SRBT willen wij nagaan hoe we de interbestuurlijke, publieke samenwerking ook kunnen versterken met **publiek-private samenwerkingsvormen** (zie 5.3).

Uitvoeren lopende interbestuurlijke afspraken

De doelstellingen van deze Ontwikkelstrategie SRBT sluiten aan bij de NOVI en bouwen voort op reeds bestaande gezamenlijke afspraken en doelen, zoals uit de Brabantse Omgevingsvisie, de Verstedelijkingsstrategie Brabant 2040, het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant 2040, de regiodeal Makes & Moves, de Visies NL Delta/Biesbosch Nationaal Park en Van Gogh Nationaal Park, het Bidbook OV 2040 Landsdeel Zuid, onze Regionale Energie (en Klimaat-) Strategieën en de regionale strategische agenda's. Rondom de transities en opgaven (zie hoofdstukken 2 en 3) van de SRBT bestaan er reeds diverse interbestuurlijke trajecten en afspraken die voortgezet moeten worden zoals:

- De SRBT heeft een van de 17 grootschalige ontwikkelgebieden binnen haar grenzen.
- De woondeal SRBT.
- OV-Toekomstbeeld 2040 voor Zuidelijk Nederland, het mobiliteitsprogramma SmartwayZ.NL en het Brabants Toekomstbeeld Fiets.
- De Delta Rhine Corridor beoogt ondergronds transport (zoals door middel van buisleidingen) van duurzame energiedragers en (circulaire) grondstoffen tussen Rotterdam, Moerdijk, Chemelot en Noordrijn-Westfalen, waardoor minder treinen met gevaarlijke stoffen over de Brabantroute zouden hoeven gaan rijden.
- In programma's voor Biesbosch en Haringvliet, Van Gogh Nationaal Park i.o. en de Zuiderwaterlinie werken overheden, organisaties en bewoners samen aan de ontwikkeling van natuur, economie en leefbaarheid.

‘Leunen en steunen’ op een gezamenlijke koers SRBT

Regionale samenwerking komt niet vanzelf tot stand. In het geval van de SRBT hebben de centrumsteden Breda en Tilburg toenadering tot elkaar gezocht en gevonden en het voortouw genomen om de samenwerking in de stedelijke regio te versterken. De RIA’s vormden daarvoor het inventariserende voorwerk. De steden hebben daar tijd en middelen in gestoken. Bovenal vanuit de overtuiging dat voor de centrumsteden - letterlijk en figuurlijk - sterke verbindingen met de andere middelgrote steden en met de stedelijke en meer landelijke kernen en v.v. noodzakelijk zijn om met elkaar te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren. Er zijn talloze wederzijdse afhankelijkheden als het gaat om de woon- en arbeidsmarkt (talent), economie, mobiliteit, energie, landschap, water, natuur etc. op het systeemniveau van de SRBT. Deze ontwikkelstrategie is er op gericht om de werking van het daily urban system te bevorderen, het natuurlijke en economische *ecosysteem* van de SRBT te versterken, de onderliggende infrastructuur en netwerken beter te benutten, functies te combineren, woningbouw als hefboom in te zetten en samen te groeien naar én meer stedelijkheid én vitaliteit van het landelijk gebied. Om uiteindelijk meer brede welvaart te verdelen over stad en land.

Daarvoor is het nodig dat bij de vervolgstappen van de SRBT de centrumsteden hun trekkersrol blijven nemen, maar dat de andere 17 gemeenten in de regio ook mede-eigenaarschap voor de samenwerking nemen en hierop naar vermogen hun inzet, kennis en capaciteit inbrengen. Dus, soms leunend op de ontwikkelkracht van de grotere gemeenten en de expertise en hulp van Rijk en provincie. En dan weer steunend op de buren met vergelijkbare opgaven. Niet-vrijblijvend maar wederkerig. En de ontwikkelstrategie uiteindelijk ook vertalend in hun eigen beleid en lokaal handelen. Steeds vanuit de eigen en gezamenlijke overtuiging en motivatie dat de samenwerking elke gemeente verder brengt, dan zij zelf voor elkaar zou kunnen krijgen. En dat alle partijen hiervan op termijn profiteren in termen van brede welvaart - win-win. Deze ontwikkelstrategie doet daartoe de uitnodiging en oproep.

5.2 Sturen op het systeem, uitvoeren op de opgaven

De uitvoering van de Ontwikkelstrategie SRBT vergt een breed scala aan activiteiten om hier met elkaar meters op te maken en deze strategie ‘werkend’ te maken. De kracht van de samenwerking van SRBT tot nu toe is de integrale (lagen)benadering van de opgaven in de fysieke leefomgeving. Dit kan ook een valkuil worden omdat uiteindelijk alles met alles samenhangt, er geen keuzen worden gemaakt en concrete verbeterstappen daardoor kunnen uitblijven. Vandaar dat een *‘duale’* aanpak wordt voorgesteld die enerzijds stuurt op samenhang en het systemisch niveau van de SRBT en anderzijds - op het niveau van de opgaven - concrete projecten realiseert.

A. Sturen op systeem en samenhang

Onder aansturing van de stuurgroep worden in het bestuurlijk overleg SRBT de inhoudelijke samenhang en integraliteit van de verschillende deeltrajecten cq. deelproducten aan de hand van deze Ontwikkelstrategie getoetst en beoordeeld. De stuurgroep kijkt daarbij 'systemisch' naar de SRBT en bewaakt tevens de *procesmatige* voortgang. Het systemisch kijken en sturen krijgt via het ruimtelijk voorstel ten aanzien van verstedelijking, klimaat, energie en het landelijk gebied de komende tijd zowel een verbreding als een verdieping. Qua sturing heeft Ontwikkelstrategie SRBT vooralsnog geen formele, publiekrechtelijke, ruimtelijk-juridische status. Van alle deelnemers wordt verwacht dat zij de inhoud ervan vertalen en opnemen in hun eigen (omgevings)beleid, waarmee tevens de lokale democratische legitimatie wordt geborgd.

B. Uitvoeren van concrete projecten op opgaven

Gelijktijdig met de sturing op samenhang en systeem worden op het niveau van de regionale opgaven en thema's de komende periode concrete (soms sectorale) projecten in de regio opgepakt om uitvoering te gaan geven aan de Ontwikkelstrategie SRBT. Niet alles kan en hoeft tegelijk worden opgestart. De uitvoering gaat uit van een meerjarige, adapatieve uitvoeringsagenda 2030 die nog moet worden opgesteld.

Voor bijna alle concrete projectactiviteiten geldt dat samenwerking tússen gemeenten en mét de waterschappen, provincie en/of het rijk nodig is. In het zogenaamde BOL en BO-MIRT worden hier middels het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant eerste uitvoeringsafspraken over gemaakt.

Na bespreking van deze Ontwikkelstrategie SRBT in de colleges en raden wil SRBT in 2023 een start maken met de volgende, concrete projecten:

INZET HOOFDSTUK 4	CONCRETE ACTIVITEITEN/PROJECTEN 2023-2024 (onder voorbehoud van samenwerkings- en uitvoeringsafspraken met waterschappen, provincie en rijk)
4.1 Bodem en water	A. (ontwerpend) onderzoek tbv regiobrede, gebiedsgerichte ontwikkelstrategie voor de kwelzones (de naad van Brabant) mede ihkv het programma Mooi Nederland (BZK) B. onderzoek naar het langer vasthouden van water op de hoge zandgronden en in de flanken van de beken met speciale aandacht voor grensoverschrijdende watersystemen
4.2 Economie	C. afstemming programmering en ontwikkelstrategie innovatiedistrict Breda en kenniskwartier Tilburg. D. realisatie van living labs Human Centered Innovation rondom Smart logistics & awareness", "Plant-based economy en cuisine" en "Innovatie voor gelijke gezondheid" E. afspraken tussen Regio SRBT en PNB over de kwalitatieve positionering van werklocaties in de SRBT in het totale ecosysteem van Brabant in termen van complementariteit van primaire productieketens, maar ook in de faciliterende mobiliteit, energie, passende arbeidsmarkt F. bundeling onderzoek kwaliteit, kwantiteit ruimtevraag en verduurzaming werklokaties SRBT ism provincie
4.3 Netwerken en energiesysteem	G. verbreding van de pilot MIEK regio Moerdijk naar een gebiedsgerichte aanpak Powerport Moerdijk, waarbij de kansen, opgaven en impact van de energietransitie en grondstoffentransitie (circulariteit) icm Amercenrale (warmtenet) op de verstedelijkingsstrategie (wonen, werken, mobiliteit, groen, blauw) mede irt voor SRBT, Stedelijk Brabant en Zuid-Nederland gezamenlijk in beeld worden gebracht. Hiervoor werken we onder andere met een ontwerptafel. H. afstemmen in SRBT verband van de oplossingsrichtingen en hoofdkeuzen qua ruimte en infrastructuur in RES West-Brabant en REKS Midden-Brabant I. doorontwikkeling van de strategie van "energiepockets" van Tennet naar de lagere schaalniveaus om de robuustheid van het systeem en het bij elkaar brengen van vraag en aanbod in het netwerk te versterken
4.4 Wonen	J. uitvoeren en monitoren woondeal middels versnellingstafels K. bundeling van inzet van kennis, expertise, methoden, onderzoeks- en procesmiddelen voor ontwikkeling en implementatie van: • revitalisering naoorlogse wijken (gebouwd tussen 1945 en 1985) in zowel de steden als de dorpen middels (sub)regionale teams, ism woningcorporaties en m.b.v. instrumentarium uit het NPLV en volkshuisvestingsfonds • dorpenstrategieën middels (sub)regionale teams, incl. onderzoeken hoe we dit in regionaal verband met bijv. een ontwikkelbedrijf (fondsen, garantstellingen) kunnen stimuleren en realiseren. • (hoog)stedelijke transformaties in stationsgebieden en daaraan grenzende gebieden in het stedelijk veld.
4.5 Multimodale mobiliteitsaanpak	L. uitwerken integraal Multimodaal Mobiliteitspakket SRBT voor alle modaliteiten (weg, OV, BRT, fiets, spoor, buis, water) en voor hele stedelijke regio Breda-Tilburg dat direct is gekoppeld aan de duurzame verstedelijkingsopgave incl. aantakkingspunten Delta Rhine Corridor en kanaal- en havenontwikkeling. M. blijvende inzet op oplossing voor vervoer van gevaarlijke stoffen over spoor tbv veilige verstedelijkingsruimte rondom stations en spoor.
4.6 Voorzieningen leisure en landschap	N. starten van gezamenlijk verkennend onderzoek en aanpak voor ontwikkeling van stadsregionale landsschapsparken in SRBT tussen: Etten-Leur en Breda; Breda – Gilze en Rijen en Oosterhout; Gilze en Rijen en Tilburg; Waalwijk, Drunen en 's-Hertogenbosch. O. doorontwikkeling van bossenstrategie naar landschap strategie en aanvalsplan kleine landschapselementen om zo buitengebied SRBT als geheel natuur inclusiever en biodiverser te maken. P. met Rijk, provincie, waterschappen, regio - ontwikkelen van een draagkrachtbenadering waarbij bodem en water sturend zijn voor de landbouwactiviteiten in SRBT en inventarisatie van eventuele regio-pilots

5.3 Stimuleren, investeren en programmeren

Deze Ontwikkelstrategie komt niet vanzelf tot uitvoering. En niet alle onderdelen zijn even 'maakbaar'. We moeten samen zoeken naar slimme inzet en bundelingen van sturingsinstrumenten (regelgeving, geld, communicatie) en naar nieuwe samenwerkingsvormen.

Wij willen de komende periode aangrijpen om Ontwikkelstrategie SRBT uit te werken in een uitvoeringsagenda (met programmalijnen en concrete projecten) en een bijbehorende realisatie- en (co) financieringstrategie. Daarvoor zijn we in beeld als BZK-pilot voor een Regionale Investeringsagenda (RIA), die wordt uitgevoerd door de TU Delft en Stichting Kennis Gebiedontwikkeling (SKG). Voorgesteld wordt hier in 2023-2024 aan mee te doen en de pilot als extra startmotor te gebruiken om de strategie werkend te maken en de uitvoeringskracht te organiseren.

SRBT zou de RIA-pilot zou samen met Rijk, provincie, waterschappen, gemeenten en private partners willen inzetten om:

- de bestaande RIA's te actualiseren en te ijken op de voorliggende Ontwikkelstrategie SRBT en - als dat functioneel blijkt - verder integreren tot één RIA 2.0 voor de hele SRBT;
- de concrete projecten goed in samenhang en tijd (parallel- serieel) te prioriteren en te programmeren;
- (nieuwe) publiek-privaat-maatschappelijke samen-werkingsvormen te onderzoeken en inhoud te geven;
- hiermee kennis, uitvoeringskracht en middelen/ geldstromen te bundelen;
- verrekeningsafspraken te maken voor investeringen in gebieden met veel transformatieopgaven maar weinig verdienpotentieel (juridisch/planologisch instrumentarium, fondsen, governance);
- gezamenlijke bekostiging- en (co)financieringstrategieën bepalen die publieke (departementen, provincie, waterschappen, regio/gemeenten) en private investeringsbelangen bij elkaar brengen en - bijv. via fondsvorming - ten behoeve van gezamenlijke uitvoeringskracht in de regio worden ingezet.

5.4 Organiseren van besluit- en uitvoeringskracht SRBT

De realisatie van deze Ontwikkelstrategie en operationalisering in een Uitvoeringsagenda (activiteiten, zie 5.2) en bijbehorende realisatie- en (co)financieringstrategie (5.3) vergen organisatie van ontwikkel- en uitvoeringskracht in en door de regio.

Momenteel is de SRBT een lichte bestuurlijke samenwerking zonder rechtsvorm (GR) en formele beslisbevoegdheid.
En de ambtelijke werkorganisatie is thans informeel georganiseerd met ureninzet door deelnemende gemeenten en met aanvullende inhuur (van projectleider, communicatie-ondersteuning en bijv. organisatie van webinars e.d.), welke thans ad-hoc gefinancierd wordt door beide centrumsteden.

Dat maakt de samenwerking licht, energievol en wendbaar, maar in de volgende fase mogelijk ook kwetsbaar in termen van uitvoeringskracht, continuïteit, legitimatie en borging.

Voor die volgende fase van de SRBT - van realisatie van deze Ontwikkelstrategie en het maken van het ruimtelijk voorstel - is zowel (extra) beslis- en besluitvormingskracht als uitvoeringskracht nodig.

Aan de (tijdelijke) ambtelijk SRBT-werkgroep governance is door de stuurgroep en BO SRBT daarom de opdracht gegeven om tot een set van logische, werkbare en slimme werkafspraken te komen, die enerzijds zorgen voor ‘rust, regelmaat en reinheid’ van de samenwerking in SRBT-verband en anderzijds dubbels met andere gremia, tafels en agenda’s zo veel mogelijk voorkomen door goede afstemming, actieve samenwerking en slimme taakverdeling.

De opdracht aan de werkgroep bevat drie elementen:

1. Positie en perspectief van de SRBT-samenwerking

Strategische kalibratie van de 'missie-visie' van SRBT - wat is het bestaansrecht en hoger doel van de SRBT en de scope van het werkveld - waar is het samenwerkingsverband SRBT (wel en niet) van?

2. Status en legitimering van de SRBT-samenwerking

Hoe informeel, licht en wendbaar kan de samenwerking blijven? Wat is minimaal nodig qua regionale politieke-bestuurlijke afstemming, formele status, besluitvorming/ legitimering, verantwoording en opvolging/monitoring van de activiteiten in SRBT-verband ? Wat spreken we qua ruimtelijke afstemming en besluitvorming bijvoorbeeld af over de verdeling en programmering van ontwikkel- en uitleglocaties voor wonen en werken of over investeringen en ontwikkelingen in het landschap? Is de huidige structuur van DO, stuurgroep en BO adequaat qua beslis- en besluitkracht?

3. Uitvoeringskracht

Doorontwikkeling, gezamenlijke financiering en inrichting van een (ambtelijke) werkorganisatie SRBT die in 2023 e.v. nodig is om:

- de Ontwikkelstrategie SRBT verder uit te werken in een Uitvoeringsagenda (activiteiten, zie 5.2) en bijbehorende realisatie- en (co)financieringstrategie m.b.v. de nieuwe RIA-pilot (zie 5.3).
- lopende en nieuwe uitvoeringsafspraken met Rijk en provincie te implementeren.
- het ruimtelijke voorstel voor SRBT met het benodigde regionale draagvlak te kunnen (doen) leggen.
- flexibel in te kunnen spelen op nieuwe instrumenten en kansen (zoals regiodeals, EU-projecten).

Het is streven is om medio 2023 ambtelijke voorstellen voor deze governance- en organisatievraagstukken aan achtereenvolgens DO, stuurgroep en Bestuurlijk Overleg SRBT voor te leggen.

Lijst van gebruikte afkortingen

BO-MIRT: Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (overleg tussen Rijk, provincie, vertegenwoordigers regio).

BOL: Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (idem)

BPLG: Brabants Programma Landelijk Gebied

BRT: Bus Rapid Transport

BZK: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

CBS: Centraal Bureau voor de Statistiek.

EZK: Ministerie van Economische Zaken & Klimaat

GGA: Gebiedsgerichte aanpak

HCI: Human Centered Innovation

HOV: Hoogwaardig Openbaar Vervoer

HSL: Hogesnelheidslijn

HvB: Regio Hart van Brabant

I&W: Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat

LNV: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

MIEK: Meerjarenprogramma Infrastructuur, Energie en Klimaat.

NLPG: Nationaal programma landelijk gebied

NOVEX: Nationale omgevingsvisie extra.

NOVI: Nationale Omgevingsvisie

NPLG: Nationaal Programma Landelijk Gebied

NPLV: Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid

OV: Openbaar Vervoer

PMIEK: Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Energie en Klimaat.

PNB: Provincie Noord-Brabant

REKS: Regionale Energie- en Klimaatstrategie

RES: Regionale Energie Strategie

RIA: Regionale Investeringsagenda

RWB: Regio West-Brabant

SRBT: Stedelijke Regio Breda - Tilburg

06 Bijlagen

1. Toelichting woningaantallen in de SRBT
2. Verkenning voor een nieuw perspectief voor het landschap en de landbouw
3. Kwantitatieve verkenning economie
4. Klimaatonderlegger en Watersysteemkaart
5. Prioriteiten, Afwegingsprincipes en Voorkeursvolgorde verstedelijking in de NOVI

Colofon

Deze Ontwikkelstrategie SRBT is in de periode november 2022 – juni 2023 in opdracht van de stuurgroep SRBT en Bestuurlijk Overleg SRBT opgesteld door het Ontwerpteam SRBT met inbreng van vele adviseurs van de regiogemeenten, van de samenwerkingsverbanden en van de provincie.

Tekst en kaartredactie
Peter van Schie (gemeente Breda), Marco Visser en Dascha During (gemeente Tilburg), Simon Dona (www.donastedenbouw.nl), Joost Rompa (www.bmc.nl)

Kaartmateriaal zonder bronvermelding
Sander de Knegt (www.schetsontwerp.com)

Vormgeving en eindredactie
Jan van Mil en Pieter Baeyens, buro Connect (www.connect-nederland.nl)

Ontwerpteam
Peter van Schie (gemeente Breda), Marco Visser en Dascha During (gemeente Tilburg), Simon Dona (www.donastedenbouw.nl)

Algehele projectleiding SRBT
Joost Rompa (www.bmc.nl)

juli 2023